

2698

7780

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA
SZKOŁY LUDOWEJ
W KRAKOWIE
ZA ROK 1913.

KRAKÓW
NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ
◁ ODBITO W DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE ▷
POD ZARZĄDEM A. SZYJEWSKIEGO
1914.

SPRAWOZDANIE

I. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE ZA ROK 1913.

KRAKÓW

NAKŁADEM I. KOŁA TOW. SZKOŁY LUDOWEJ

▷ ODBITO W Drukarni Związkowej w Krakowie ▷

1914.

Skład Zarządu Koła w roku 1913.

wybranego na Walnem Zgromadzeniu dnia 30. maja 1913 r.

Przewodniczący:
Ostrowski Witold.

Zastępca przewodniczącego:
Wielgus Piotr.

Sekretarze:
Dr. Bielecki Adam
Kobzdaj Mieczysław

Skarbnicy:
Inż. Kostecki Edward
Siedlecki Tadeusz

WYDZIAŁ:

Gerżabek Janusz ¹⁾
Dr. Gryziecki Mikołaj
Haraschin Karol
Jachymiak Ludwik
Kopytkiewicz Henryk
Knapieński Juliusz
Kostecka Jadwiga
Kostecki Franciszek
Krzaczyński Stanisław
Krzyżanowski Jan
Lorenz Józef ²⁾
Magiera Jan
Orszulski Roman
Dr. Ostrowski Kazimierz

Parczyński Józef
Ks. Piechnik Józef
Piechnik Edmund
Piotrowski Tadeusz
Procajłowicz Antoni ³⁾
Pryziński Jan
Dr. Reiner Ryszard
Rykała Karol
Rzewuski Lesław
Uderski Edward
Ulkowski Franciszek
Dr. Wasung Władysław
Zaleski August
Inż. Żeleński Stan. Gabryel

KOMISYA KONTROLUJĄCA:

Dębicki Klaudyusz
Konopiński Michał

Duteczyński Kazimierz
Maurizio Jan
Rolle Karol

¹⁾ Kooptowany w miejsce śp. Dra Tadeusza Iskrzyckiego

²⁾ „ „ „ Dra Antoniego Mikulskiego

³⁾ „ „ „ Pani Michaliny Peszkowskiej.

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU I. KOŁA TOWARZYSTWA SZKOŁY LUDOWEJ W KRAKOWIE ZA ROK 1913.

Praca Zarządu Koła w r. 1913 odbywała się w warunkach cięższych o wiele, niż kiedykolwiek od początku istnienia Koła.

Wisiąca nad nami groza wojny, której terenem miały być ziemie polskie, a w wojnie tej przeważnie wchodziły w grę interesy naszego bytu narodowego, mogła a nawet musiała w niej zaciążyć całą siłą kwestya polska.

Obok tych chmur wojennych spadły na nasz kraj klęski elementarne, a wreszcie niebywała od lat depresya ekonomiczna, podcięła całe życie gospodarcze.

Praca Towarzystwa wśród takich warunków politycznych i ekonomicznych nie mogła być łatwa.

W tak ciężkich chwilach przypominać społeczeństwu potrzeby instytucji choćby tak ważnej, jak nasze Towarzystwo, żądać od narodu poparcia groszem ofiarnym, o który tak było trudno, wydawać się mogło zadaniem wprost beznadziejnem.

Zdawało się, że najważniejsze źródło, które stale co roku obficie zasilalo nasze fundusze, w tym roku się dla nas nie otworzy.

Brak bowiem uchwalonego budżetu krajowego i połączone z tem ograniczenie wydatków krajowych, napełniały nas obawą, czy otrzymamy w tym roku na nasze szkoły i ochronki

subwencye sejmowe, które zawsze otrzymywaliśmy i na które w naszym preliminarzu budżetowym liczyliśmy na pewno.

Ale obowiązki, jakie na siebie przyjęliśmy, nie pozwoliły nam ze stoiczną obojętnością czekać zrządzeń losu i rozwoju wypadków.

O podejmowaniu nowych zadań nie mogło być w powyższych warunkach mowy. — Ale nasuwać się nam musiał z kateryczną koniecznością nakaz, by utrzymać dotychczasowe posterunki pracy, mimo wszystko nietylko nie dać im upaść, lecz w miarę sił i możliwości je rozwijać, by nie zmarnować wielkiej sumy pracy i funduszków przez szereg lat w nie wkładanych.

Przekreślić by było trzeba wydatny dorobek lat poprzednich, pełen chlubnych dla naszego Koła momentów. Na to nie pozwalało nam poczucie odpowiedzialności już nietylko wobec Towarzystwa, lecz tem więcej wobec narodu, który stworzył naszą organizacyę i uznając jej znaczenie, nie skąpił jej nigdy swego poparcia.

Ponieważ zaś charakter naszej pracy wymagał kosztów automatycznie rosnących z każdym rokiem, przeto na zdobycie znacznych potrzebnych na naszą działalność funduszków, wyteżyć musieliśmy mimo wszelkie niepomysłne horoskopy wszystkie swe siły.

Rok ubiegły najlepiej wykazuje, że silna wola i energiczna działalność przewyciężyć mogą wszystkie przeszkody.

Jak to wykaże szczegółowe sprawozdanie, ilość członków Koła wzrosła poważnie, a z nią i suma wkładek od nich wpływających.

Przedsiębiorstwa urządzone przez Koło, nie zawiodły również.

Mimo przesilenia w Sejmie krajowym, udało się nam dzięki życzliwemu traktowaniu tej sprawy przez najwyższą Magistraturę krajową, oraz dzięki energicznym zabiegom tak zawsze chętnego do poparcia swym cennym wpływem celów Towarzystwa Szkoły Ludowej J. E. Dra Lea uzyskać wypłatę na rok 1913 wszystkich subwencyj stałych, oraz uzyskać zwiększenie dotacyi kraju na szkoły polskie w Bośni.

Również wpłynęły obficie subwencye innych ciał i instytucyj; między innemi uzyskaliśmy subwencyę 3000 koron na szkoły w Bośni, pozwalającą przystąpić do szerszej akcyi szkolnej na tym terenie.

Te wpływy kasowe ustaliły równowagę naszego budżetu bez potrzeby uciekania się do środka tak opłakanego w skutkach, jakim by musiało być ograniczenie dotychczasowej działalności.

W powyżej podanych kierunkach Zarząd Koła może przyjąć na swoje konto tylko zasługę dania pobudki, inicjatywy i przypominania działalności Towarzystwa.

Natomiast wynik pomyślny należy przypisać ofiarności i gorącemu poparciu i współdziałaniu społeczeństwa polskiego i to zarówno jednostek, jakoteż organizacji i instytucji w skład jego wchodzących.

Niech nam będzie wolno za ten współdział w doli i niedoli Towarzystwa, za tę troskę o jego potrzeby złożyć podziękowanie Wydziałowi krajowemu we Lwowie, Radzie m. Krakowa, Kasie Oszczędności m. Krakowa, Towarzystwu wzajemnych ubezpieczeń, Powiatowej Kasie Oszczędności, Izbie handlowej i przemysłowej i innym instytucjom, których spis znajdzie się w części szczegółowej.

A jak zawsze podnieść tu musimy wydatne poparcie naszych zadań przez całą prasę.

Najdalej idąca życzliwość całej prasy bez względu na poglądy polityczne, to kapitał, którego znaczenie umieliśmy ocenić i za który płacimy głęboką wdzięcznością.

Szczegółowy obraz działalności Zarządu Koła znajdzie się w części szczegółowej sprawozdania, tu tylko podniesiemy pewne momenty natury ogólnej.

Na pierwszy plan wysunęła się w roku 1913 akcja nasza w Bośni.

Po ponownem przygotowaniu terenu, opracowaniu stanu akcji oświatowej i zapewnieniu sobie poparcia materialnego i moralnego ze strony Zwierchnika Bośni Jego Eksc. p. Ministra Wspólnego Skarbu, mogliśmy z początkiem roku szkolnego 1913/14 przystąpić do zorganizowania szkół polskich i rozpoczęcia tam planowej pracy.

Gorące przyjęcie, jakie delegat Koła oraz nauczyciele znaleźli wśród Polaków w Bośni, oraz ich chętne staranie się o zaspokojenie potrzeb utrzymania szkoły, liczna frekwencja dzieci pozwalają stawiać jak najpomyślniejsze horoskopy naszej akcji w Bośni.

Szkoły i ochronki na Śląsku i Morawach rozwijały się normalnie.

Starania o przejęcie szkoły w Radwanicach na etat gminny zdaje się dobiegają do pomyślnego końca; w czasie zestawiania tego sprawozdania zawarło Towarzystwo Szkoły Ludowej z gminą Radwanice układ o przejęcie szkoły na etat gminny z zastrzeżeniem zatrzymania charakteru polskiego szkoły.

Zabiegi prowadzone o to, by uzyskać opłatę tak zwanego szybowego od zarządu kopalni „Marya Anna“ w Maryańskich Górach, nie udały się dotąd; tożsamo zabiegi, by uzyskać subwencje z funduszy państwowych na szkołę w Maryańskich Górach.

Zarząd Koła nie spuszczał z oka sprawy objęcia napowrót kursów dla analfabetów wojskowych. — Działaliśmy

w tej sprawie nietylko w interesie Koła ale i całego Towarzystwa, gdyż taki sam los spotkał kursa dla wojskowych analfabetów, prowadzone przez inne Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Techniczny podział pracy między członków Zarządu podobny był, jak w latach poprzednich.

Z powodu znacznej ilości spraw, coraz więcej agend przekazywał Zarząd do ostatecznego załatwienia Prezydyum.

Było to wskazane w sprawach, które wymagały układów, jako rezultatu szybkiej decyzji lub też sprawy drobniejsze, dla których załatwienia pełny Zarząd jest ciałem zbyt ciężkiem.

O ile to załatwianie prac prezydyalnych może być świadectwem zaufania, jakie żywi Zarząd do Prezydyum, o tyle z drugiej strony Prezydyum wskutek tego było poważnie obciążone pracą i odpowiedzialnością.

Obok Prezydyum współdziałały w załatwianiu spraw Koła komisye: szkolna, dla spraw Rodaków w Bośni, czytelniano-odczytowa, przedsiębiorstw, skarbowa i techniczna.

Referat prasowy prowadził sekretarz Koła.

Wzmagająca się praca spowodowała, że obok stałej siły kancelaryjnej musiał Zarząd Koła posilkować się w okresach więcej wyężonej działalności dorazowo płatnemi siłami pomocniczymi, na co już budżet na rok 1913 przyznał odpowiedni kredyt.

Posiedzeń Zarządu odbyło się 9 w r. 1913, obok tego co tydzień a niejednokrotnie i częściej zbierało się Prezydyum Koła.

Oto ogólny obraz i charakterystyka działalności Zarządu Koła w r. 1913.

Obraz ten uwypukli i uzupełni szczegółami sprawozdanie wyczerpujące z poszczególnych kierunków działalności.

Ze sprawozdania tego widać, że Zarząd Koła wykonał w miarę sił swych zadanie mu poruczone, nie uchylał się od pracy dla dobra Towarzystwa i w poczuciu sumiennie spełnionego obowiązku oczekuje sądu Walnego Zgromadzenia, oraz całego Społeczeństwa.

Sprawozdanie Komisji szkolnej.

Rok bardzo ciężkiego przesilenia ekonomicznego, jakim był ubiegły okres sprawozdawczy, nie pozwolił Kołu naszemu na założenie jakiejś nowej szkoły na kresach, gdyż z wielką trudnością przyszło Wydziałowi opędnąć wydatki już istniejących zakładów. Wielkie koszty połączone z budową tak okazałego gmachu, jakim jest budynek szkoły w Maryańskich Górach, ciążyły na budżecie Koła, tembardziej, że wszelkie ra-

chuby zamiany pożyczki krótkoterminowej, na ten cel zaciągniętej na hipoteczną, a więc i tańszą i dogodniejszą, długi czas zawodziły. Wprawdzie udało się wreszcie usilnym staraniem Prezesa Koła taką pożyczkę zaciągnąć, ale ofiary materyjalne, jakie Koło poniosło, były w ciągu okresu sprawozdawczego bardzo wielkie i uniemożliwiały dalszą akcyę. Tylko w szkolnictwie w Bośni możemy wykazać się pewnymi postępami, gdyż byliśmy zdania, iż tam nie można dłużej czekać, jeżeli ma się ludność polską od wynarodowienia ocalić i że ostatni grosz nawet należy dla tych rodaków, od ojczyzny odciętych, poświęcić.

Szkoła imienia księcia Józefa Poniatowskiego w Maryańskich Górach.

Na czele naszych szkół co do swego pomyślnego rozwoju kroczy, jak i w latach poprzednich ta szkoła. Posiada ona w nowym gmachu, wybudowanym kosztem 120.000 Koron bardzo dobre pomieszczenie. Pierwotnie zamierzał Zarząd Koła w r. 1913 urządzić uroczyste poświęcenie tego budynku, jednak po głębszym namyśle odłożył ten akt do jesieni r. 1914. Budynek sam jest bowiem już gotów i został w terminie oznaczonym oddany do użytku, brakło jednak ogródka szkolnego i stosownego ogrodzenia całej parceli szkolnej. Wymagało to dość znacznych wydatków, których Koło natychmiast ponieść nie mogło. Chcąc więc przedstawić całej okolicy zagłębia ostrawskiego i przybyłym gościom, budynek nasz, jakim go mieć chcemy i nie powstydzic się pod żadnym względem wobec obcych narodowości, woleliśmy tę dla nas samych tak miłą chwilę ostatniego dopełnienia naszych tyloletnich zabiegów i starań nieco odsunąć, ale za to przez zharmonizowanie i zupełnie wykończoną całość gmachu i jego otoczenie, uświetnić.

Nie mogliśmy jednak zwlekać z nadaniem nazwy nowej szkole, gdy przyszła tak doniosła chwila, jak setna rocznica śmierci jednego z największych bohaterów naszego narodu, księcia Józefa Poniatowskiego. Zdawało nam się, że w tych tak ciężkich chwilach w życiu naszego narodu, gdzie ważą się jego losy, gdzie gromy padają nań ze wszech stron i wrogowie wymyślają najgorsze środki, by go pognać, że w tych właśnie czasach imię bohatera, który zginął w nurtach Elstery, by honor narodu uratować, powinno być na ustach i w myśli każdego Polaka. Imię Jego, wypisane na budynku szkoły kresowej zrobi z niej warownię niezdobytą, przez którą przeciągać będą setki działy polskiej, by wprawić się do boju o lepszą przyszłość Ojczyzny i raczej zginąć niż splamić honor Polaka.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
1.	Maryañskie Góry (Morawy). Szkoła 6-cio klasowa pospolita mieszana im. księcia Józefa Poniatowskiego czynna od r. 1909. Grono nauczycielskie: <i>Hypta Franciszek</i> kierownik. <i>Michalski Antoni</i> <i>Ochodkówna Marya</i> <i>Wąchałówna Marya</i> <i>Zolich Franciszek</i> nauczyciele.	I.	1913 II. 1914 I.	42 39	36 38	78 77
		II.	1913 II. 1914 I.	31 40	36 30	67 60
		III.	1913 II. 1914 I.	30 25	19 29	49 54
		IV.	1913 II. 1914 I.	31 30	24 18	55 48
		V.	1913 II. 1914 I.	— 26	— 21	— 47
		Razem	1913 II. 1914 I.	134 160	115 136	249 296

Z wykazu powyżej przytoczonego widać, że frekwencya szkoły wzmogła się w porównaniu z rokiem ubiegłym o 47 dzieci. Jeżeli przypomnimy sobie, jak zaciętą walkę prowadzi się na kresach zachodnich o dzieci i jakich środków używają Niemcy, a — co z przykrością skonstatować trzeba — i Czesi, by dzieci polskie do swych szkół zwabić i wynarodowić, to musi się wyciągnąć z tego przybytku i to znacznego młodzieży szkolnej wniosek, iż szkoła zyskała zaufanie ludności polskiej i zadanie swe spełnia dobrze. Działwa uczęszcza do szkoły pil-

nie i przykłada się do nauki gorliwie. Ubogim dzieciom szkolnym dano w roku tym książek darmo za 696 Kor., oraz urządzono dla nich gwiazdkę kosztem 607 Kor. Nadto przychodzi szkoła biednej dziatwie z doraźną pomocą przez cały rok, gdy tego prawdziwa potrzeba wymaga.

Rezultaty nauki są również pomyślne, bo na 287 klasyfikowanych dzieci, otrzymało 270 pierwszy stopień.

Pomimo to, że szkoła bardzo pomyślnie się rozwija i frekwencya wzrasta, to jeszcze nie możemy powiedzieć, iż wszystkie polskie dzieci uczęszczają do niej, gdyż znaczny ich procent uczęszcza do czeskich i niemieckich szkół. Potrzeba więc dużo pracy i to konsekwentnej i planowo obmyślanej, aby z polskiego zagonu nie kradły młodych roślin wrogie nam żywioły.

Szkoła ta nie posiada dotąd prawa publiczności, o którego otrzymanie nie mogliśmy w ubiegłych latach starać się, nie mając dla niej odpowiedniego pomieszczenia. Obecnie nie będzie trudno uzyskać je, a przyczyni się ono niewątpliwie do wzbudzenia do szkoły jeszcze większego zaufania wśród rodziców i ułatwi przechodzenie dziatwie do szkół wyższych lub zawodów praktycznych.

Czeski Wydział gminny w Maryańskich Górach zajmuje dotąd jeszcze wrogie stanowisko wobec szkoły polskiej. Gmina, licząca przy ostatnim spisie ludności z roku 1910 — robionym stroniczo przez Czechów — 11.042 mieszkańców, a w tem 4838 Polaków, nie udzieliła dotąd ani halerza subwencji na utrzymanie szkoły polskiej, gdy tymczasem dla 548 Niemców utrzymuje sześcioklasową szkołę i ochronkę! Podczas gdy na szkoły czeskie i niemieckie wydaje się 82848 K, Polacy nie otrzymują dla swych dzieci nic, a w ostatnim odmówiono nawet subwencji na gwiazdkę dla biednej dziatwy polskiej, mimo, że jej udzielano lat poprzednich i mimo, że wynosiła ona tylko 50 K.! Za to jednak pracodawcy i urzędnicy starają się wszelkimi sposobami zmusić biednych robotników polskich, by dzieci swe posyłali do szkół czeskich. Ludność jednak darzy szkołę całem zaufaniem i prawdziwą przyjaźnią.

Przy szkole istnieje także robotniczy kurs śpiewu, który prowadzi miejscowy nauczyciel p. Antoni Michalski, oraz kurs gry na skrzypcach dla starszych chłopców szkolnych, który prowadzi nauczyciel p. Franciszek Zolich.

Ochronka nasza w Mar. Górach rozwija się należycie. Zachodziłaby jednak wielka konieczność założenia w Mar. Górach większej ilości Ochronek w bliskości kolonii robotniczych n. p. na Hulwakach, gdyż dotychczas posyłanie dzieci małych na znaczną odległość przedstawia wielkie trudności.

Szkoła w Radwanicach.

Szkoła w Radwanicach rozwija się również stale i wykazuje w obecnym roku szkolnym przybytek 13 dzieci; rozwój ten idzie jednak tempem powolnem, jedynie ze względu na szczupłość budynku, w którym się szkoła mieści, co nie pozwala na przyjęcie znaczniejszej ilości dzieci. Ponadto zniechęca rodziców półdniowa nauka, jaka tu z konieczności w dwu klasach zaprowadzoną została.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półrocze	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
3.	Radwanice (Śląsk). Szkoła 5-cio klasowa pospolita mieszana (jeszcze niezupełna) czynna od r. 1909. Grono nauczycielskie: <i>Pawlik Czesław</i> kierownik. <i>Gaska Leon</i> <i>Kubicka Władysława</i> <i>Patałkiewicz Józef</i> nauczyciele. <i>Ks. Laszczki Franciszek</i> katecheta. <i>Berger Karol</i> nauczyciel religii ewang.	I.	1913 II.	24	18	42
			1914 I.	21	22	43
		II.	1913 II.	26	24	50
			1914 I.	19	16	35
		III.	1913 II.	17	24	41
			1914 I.	31	37	68
		IV.	1913 II.	32	23	55
			1914 I.	31	26	57
		Razem	1913 II.	99	89	188
			1914 I.	102	101	203

Budynek szkolny, parterowy, ma tylko 3 sale szkolne, nie jest zbyt higienicznym i to jest ujemną stroną szkoły od początku jej istnienia i największą troską Zarządu Koła I.

W sprawozdaniu przeszłorocznem pisaliśmy, że mamy nadzieję, iż rokowania z radą gminną w Radwanicach, prowadzone od początku istnienia szkoły, dojdą do pomyślnego zakończenia. Niestety, tak się nie stało, a dla ilustracyi postępowania Czechów na Śląsku, chcemy historię tych układów w ostatnim roku przedstawić:

Wydział gminny w Radwanicach wszedł jeszcze w r. 1912 w pertraktacye z Zarządem głównym T. S. L. i spisano wtedy nawet rodzaj umowy w tej sprawie. Pokazało się jednak, że była to tylko komedia, odegrana przed wyborami gminnymi, by Polaków dla siebie przychylnie usposobić. Potem w dniu 30 marca 1914 r. zawarto znów drugą umowę, której autentyczny protokół tu przytaczamy.

(Tłumaczenie z czeskiego).

PROTOKÓŁ

z dnia 30 marca 1914 z układów gminy Radwanice, reprezentowanej przez wójta Antoniego Golata i pp. radnych: Dra Krala, Ryszarda Neumana, Leopolda Poroubę, Józefa Wolnego, Józefa Lermę z jednej strony, a Towarzystwem Szkoły Ludowej, reprezentowanym przez pp. Witolda Ostrowskiego, Kazimierza Piątkowskiego i Andrzeja Nowaka z drugiej strony, jak następuje:

1. Oprócz wymienionych panów byli obecni przy układach:

a) za gminę Radwanice Dr. Ferdynand Pelc, c. k. notaryusz z Polskiej Ostrawy i p. A. Brzeski, sekretarz sekcji śląskiej Rady Narodowej czeskiej w Opawie.

b) za ludność polskiej narodowości p. Jan Papuga, Józef Piechnik, Jerzy Wałach.

2. Gmina Radwanice uznaje potrzebę publicznej polskiej szkoły w Radwanicach, a obecni reprezentanci zobowiązują się, że w ciągu 14 dni zwołają posiedzenie Wydziału gminnego radwanickiego, na którym gmina Radwanice poweźmie uchwałę przez swój Wydział, dotyczącą zamiany dotychczasowej polskiej szkoły prywatnej na publiczną.

3. Jeżeli na podstawie takiej uchwały Wydziału gminnego szkoła polska zostanie zamieniona na publiczną przed końcem roku szkolnego 1913/14, w takim razie Towarzystwo Szkoły Ludowej zobowiązuje się kosztu rzeczowe aż do końca tego roku szkolnego ponieść ze swego, ewentualnie gminie zwrócić.

4. Towarzystwo Szkoły Ludowej pragnąc zmniejszyć koszty gminy, połączone z przejęciem polskiej szkoły, odstępuje przede wszystkim gminie Radwanice realność swą L. 129, w której polska szkoła prywatna znajduje się dotychczas — na własność w cenie 16.000 Koron, wyraźnie szesnaście tysięcy

koron, a następnie odda gminie wszystkie pomocnicze środki naukowe, znajdujące się dziś w prywatnej polskiej szkole i cały inwentarz szkolny, jaki się tam dziś znajduje, w cenie K 4.000.

Gmina Radwanice ma prawo w ciągu 14 dni sporządzić sobie zapomocą swych organów spis tego inwentarza i środków naukowych. Na przejęcie wymienionej budowli i na płacenie wszelkich podatków, dodatków, annuitetów i odsetek oznacza się dzień 1 września 1914 roku jako dzień zamknięcia rachunków a Towarzystwo Szkoły Ludowej zobowiązuje się do tego dnia samo ponosić te wypłaty. Gmina przejmuje na siebie długi hipoteczne, ciężące na wymienionej budowli na swoją odpowiedzialność od 1 września 1914 roku i na oprocentowanie.

Towarzystwo Szkoły ludowej zobowiązuje się atoli sumę przejętych długów gminie Radwanice do 1 lipca 1919 roku zapłacić a kwotę tę aż do spłacenia oprocentować na takie odsetki, jakie gmina będzie sama opłacała wierzycielom hipotecznym. Koszta i opłaty połączone z przepisaniem na gminę, poniesie gmina, Towarzystwo Szkoły ludowej poniesie ewentualny podatek od przyrostu wartości realności. Gmina Radwanice zobowiązuje się, wystawić dla publicznej polskiej szkoły budynek na pięć klas na miejscu, co do którego obie strony się porozumią, a które będzie zatwierdzone przez dotyczące władze.

Do wzniesienia tego budynku przyczyni się Towarzystwo Szkoły Ludowej kwotą K 20.000, a kwotę tę wypłaci Towarzystwo Szkoły Ludowej w pięciu rocznych ratach po 4.000 K, płatnych zawsze 1 lipca każdego roku, poczynając od 1 lipca 1914 roku; kwota ta będzie oprocentowaną na $4\frac{1}{2}\%$ całorocznie z dołu, zawsze na 1 lipca. Gmina Radwanice zobowiązuje się, że budynku nowego będzie używać tylko na publiczną szkołę polską, wyraża jednakże chęć wypożyczenia próżnych sal Towarzystwu na umieszczenie ochronki.

Gmina zobowiązuje się, że przyszła publiczna szkoła nie będzie szkołą utrakwistyczną i że językiem wykładowym będzie język polski. Gdyby atoli szkoła polska w Radwanicach przestała istnieć z jakichkolwiek powodów a nie miała być założona żadna inna, natenczas gmina zwróci Towarzystwu wymienioną realność L. 129 i resztę inwentarza, albo też zapłaci zamiast realności kwotę K 16.000 i oprócz tego wyż przytoczony dodatek 20.000 K w takich ratach i z takimi procentami, jak Towarzystwo powyżej się zobowiązało. Kwotę 16.000 Kor. zapłaci gmina w 4 ratach rocznych po K 4.000 i będzie kwotę tę jak również kwotę 20.000 K od dnia, kiedy polska szkoła przestanie istnieć (oprocentowywać). Rozszerzenie publicznej polskiej szkoły nastąpi w miarę rzeczywistej potrzeby. Towarzystwo wyraża życzenie, ażeby przy obsadzaniu posad w polskiej szkole gmina uwzględniała tylko kompetentów polskiej

narodowości a żadną miarą renegatów, z czem gmina zgadza się i w miarę możliwości zastosuje się. Gmina zacznie stawiać nowy budynek szkolny, skoro tylko nadejdzie zezwolenie urzędowe na tę budowę, a o które wniesie podanie, skoro tylko dojdą do skutku uchwały Wydziału gminnego, dotyczące się przejęcia polskiej szkoły i roboty przygotowawcze.

Ważność tej umowy jest w całości zależną od zatwierdzenia jej przez Wydział gminy Radwanice.

Skończono i podpisano :

Antoni Golał m. p. Dr. Krahł m. p. Leopold Poruba m. p.

Józef Larmer m. p.

Józef Wolny m. p.

Za Towarzystwo Szkoły Ludowej w Krakowie :

Witold Ostrowski m. p.

Kazimierz Piątkowski m. p.

Andrzej Nowak m. p.

Widać zeń, że był przy umowie obecny i sekretarz Sekcji śląskiej Rady Narodowej czeskiej. Mimo to wszystko w dniu 19 czerwca 1914 na posiedzeniu Rady gminnej uchwalono bez dyskusji, sprawy budowy i przejęcia szkoły polskiej na razie zaniechać zrekomo z braku funduszy, równocześnie jednak uchwalono budować trzecią szkołę siedmioklasową czeską kosztem 150.000 K.

Widzimy więc dowodnie po tylu latach rokowań, że tylko walką i agitacją trzeba dalej działać, chcąc dojść do celu!

W czerwcu 1913 wniosło 9—7 obywateli Radwanic prośbę do Rady szkolnej krajowej w Opawie o wydelegowanie do Radwanic komisji śledczej w celu stwierdzenia ustawowych warunków do założenia polskiej szkoły. Komisya wspomniana urzędowała w Radwanicach od 28 sierpnia do 3 września 1913 i orzeczenie jej wypadło dla Polaków pomyślnie. Trzeba więc rozpocząć żmudną drogę orzeczeń władz, domagających się gminnej szkoły w Radwanicach, przeciwko czemu będą Czesi rekursa wnosić aż do Trybunału administracyjnego i sprawę, o ile możliwości przewlekać.

Spółeczeństwo polskie nie powinno też łudzić się, że w ratowaniu rodaków na Śląsku ma tylko jednego wroga, t. j. Niemców, równym co do metody walki, a ze względu na podobieństwo obu języków niebezpieczniejszym wrogiem naszym są Czesi, a wszelkie piękne słowa, wygłaszane przy sposobności różnych odwiedzin, czy to w Pradze, czy w Krakowie, wydają się tym, którzy na gorącym terenie śląskim pracują, pustymi frazesami o miłości obu narodów. Bracia Słowianie nie wzdrągają się ani przed łamaniem obietnic, ani przed unieważnia-

niem umów, ani przed płaceniem brzęczącą monetą matkom Polkom, by dzieci polskie zdobyć dla szkół czeskich i wynarodowić!

Szkoła w Jaworzu średnim na Śląsku.

L. p.	Rodzaj i nazwa szkoły	Klasa	Półro- cze	Ilość zapisanych		
				Chłopców	Dziewcząt	Razem
4.	Jaworze średnie (Śląsk) 2-klasowa szkoła pospolita mieszana. Grono nauczycielskie: <i>Łysek Jan</i> kierownik. <i>Obrzut Franciszek</i> nauczyciel <i>Cieńczyłówna Katarzyna</i> nauczycielka robót. Duchowieństwo miejscowe katol. i ewang.	I.	1913 II.	12	16	28
			1914 I.	11	14	25
		II.	1913 II.	20	7	27
			1914 I.	22	12	34

Szkoła ta jest szkołą utrzymywaną wspólnie przez Koło nasze, Koło Pań w Krakowie, Koła w Bochni, w Rzeszowie, Tarnowie i Wadowicach. Musimy niestety zaznaczyć, że Koło Pań w Krakowie i Koło w Tarnowie nie dotrzymują swych zobowiązań co do tej szkoły, narażając przez to nasze Koło na ponoszenie większych wydatków, nie chcemy bowiem opuścić raz zajętej placówki. Dzieje się to jednak z uszczerbkiem innych pól naszej działalności.

Szkoła sama co do swej frekwencji nie ziściła w całości naszych nadziei. Liczba dzieci szkolnych jest do dziś dość niską, mimo że stan nauki i pomieszczenie szkoły są normalne. Zawiedli w szczególności Polacy — ewangelicy tej gminy, którzy mimo, iż kierownik szkoły był tego wyznania, okazali się opornymi i wolą dzieci do szkoły niemieckiej „Schulvereinu“ posyłać, tak że ilość ewangelickich dzieci w naszej szkole jest niestosunkowo mała.

Szkoła otrzymała już prawo publiczności, po wakacjach r. 1913 podniosła się nawet jej frekwencja o kilka dzieci, otoczenie jednak wsi okolicznych, częściowo już niestety zniemczonych, intensywna działalność bogatego w zasoby „Schulvereinu“ utrudniają żmudną pracę grona nauczycielskiego.

Szkoła w Witkowicach na Morawach

przeszła po licznych zatargach między Gwarectwem Witkowickim a Towarzystwem Szkoły Ludowej w zupełną zależność

od Dyrekcyi Gwarectwa, które samo mianuje członków grona nauczycielskiego.

Pod względem umieszczenia i wyposażenia w środki naukowe, szkoła ta stoi bardzo wysoko, gdyż Gwarectwo posiada dość środków materyalnych, by się z wydatkami na ten cel nie liczyć. Duch szkoły samej może nie jest taki, jakbyśmy sobie życzyli, nie mamy jednak środków materyalnych, by z potężnem Gwarectwem pójść w zawody, musimy więc tylko zdaleka przypatrywać się działalności szkoły, a ludność tamtejsza może być każdej chwili pewna naszej opieki.

Ochronka w Witkowicach

wraz ze szkołą początkową, jest w dalszym ciągu otaczana opieką Koła i wpaja w najmłodsze dzieci pierwociny miłości kraju rodzinnego.

L. p.	Nazwa szkoły	Chłopców	Dziewcząt	Razem
5	Witkowice (Morawy). Ochronka wraz ze szkołą początkową. Istnieje od r. 1909. Mistrzyni: <i>Lucya Łukasiewiczówna.</i>	24	26	50

Kursy dla anaflabetów na Śląsku, Morawach i Bośni.

Kursy dla analfabetów zorganizowało Koło również przy szkołach, utrzymywanych przez siebie na Śląsku, Morawach i w Bośni.

Prowadzą je nauczyciele naszych szkół. Frekwencya ich nie jest stała.

Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Uważając rozwój stanu średniego na Śląsku za jedną z najważniejszych akcji dążących do wyrobienia ludności polskiej należytego stanowiska, Koło I. jak w latach poprzednich wspierało subwencjami wydatnie szkoły uzupełniające przemysłowe na Śląsku. — W roku sprawozdawczym udzielono subwencji bądźto na istniejące już szkoły przemysłowe bądźże na nowo założone w łącznej kwocie 250 K.

W budżecie na rok 1914 postanowiliśmy przyjść szkołom przemysłowym uzupełniającym na Śląsku z jeszcze wydatniejszą pomocą, preliminując kwotę 3000 K, celem zachęcenia tamtejszych organizacji nauczycielskich do dalszego zakładania nowych szkół uzupełniających przemysłowych.

Celem zainicjowania akcji na Śląsku założenia polskich szkół przemysłowych i handlowych i zwrócenia baczniejszej uwagi tamtejszego społeczeństwa, wysłało Koło dwukrotnie na konferencję z delegatami Macierzy szkolnej w Cieszynie swego delegata w osobie przewodniczącego W Pana Witolda Ostrowskiego.

BUDOWA SZKOŁY W MARYAŃSKICH GÓRACH.

W roku 1913 w jesieni budynek szkolny okazały i odpowiadający potrzebom rozwijającej się szkoły został wykończony i oddany do użytku.

Na tem nie skończyły się jednak troski Zarządu Koła.

Budynek wymagał odpowiedniego tła, otoczenia placu go otaczającego odpowiedniemi ogrodzeniami, założenia na placu tym ogrodu szkolnego. Ta sprawa nie przedstawiała znacznej trudności, bo koszt w stosunku do wydatków na budowę szkoły nie był tak znaczny. To też pracę tę zdołano wykonać w ciągu roku 1913 i stworzono całość wykończoną. Toż samo przeprowadzono połączenie z kanałem gminnym.

Natomiast poważniejszą była sprawa pokrycia finansowego kosztów budowy. Zarząd Koła postanawiając budowę szkoły w swych przewidywaniach liczył głównie na pożyczkę hipoteczną do połowy wartości placu z budynkiem t. j. około 100.000 K. Pożyczka taka pokryłaby zdołała wszystkie zobowiązania kredytowe Koła z tytułu budowy. Spłata zaś jej nie byłaby zbyt dotkliwą, raty bowiem równałyby się mniej więcej wysokości czynszu, opłacanego za najem lokalu na pomieszczenie szkoły.

Przewidywania jednak w części się tylko ziściły. Przesilenie finansowe, dotykając wszystkich dziedzin naszego życia, naturalnie w pierwszej linii odbiło się na sprawie pożyczki. Obok trudności, jakie napotyka w najpomyślniejszych finansowo czasach zaciągnięcie pożyczki na budynek szkolny, wyłoniły się nieprzewidywane, zdało się, trudności w uzyskaniu kredytu hipotecznego w tym czasie, wogóle zamkniętego we wszystkich prawie zakładach finansowych. Kredyt w instytucjach krajowych, których kierownicy przejęci duchem obywatelskim nie odmówiliby z pewnością pomocy Towarzystwu Szkoły Ludowej, był

niedostępny, pomimo wszelkich wpływów, z powodu, że instytucje nasze nie mogą statutowo sięgać swym kredytem poza granice kraju.

Dopiero z końcem roku 1913 dzięki znacznemu poparciu zastępcy dyrektora Tow. wzajemnych ubezpieczeń p. Henryka Szatkowskiego i p. Schöna, naczelnika Reprezentacji tegoż Towarzystwa w Bernie uzyskaliśmy pożyczkę hipoteczną w Morawskim Banku hipotecznym w wysokości nominalnej 46.000 K, a faktycznie ze względu na kurs listów tego Banku w kwocie około 43.000 K. Wobec tego przeszło 15.000 K musieliśmy umieścić w kredycie krótkoterminowym i spłacać z bieżących dochodów Koła. Ze sprawą finansowego pokrycia budowy szkoły w Maryańskich Górach łączy się sprawa pożyczki na budynek szkolny przez nas murowany w Leszczynach.

KURSY DLA DOROSŁYCH ANALFABETÓW.

I. Kurs analfabetów przy szkole wydz. im. św. Floryana.

Siedemnasty rok istnienia ukończył tutejszy rok rocznie się odbywający, w r. 1896 dnia 3-go maja rozpoczęty kurs analfabetów dla mężczyzn dorosłych.

W latach od 1906/7 do 1909/10 liczyły te kursy po 350 do 400 frekwentantów, żołnierzy załogi krakowskiej. Mimo znakomych wyników kursu, co bez zastrzeżeń stwierdzały władze wojskowe, rozporządzeniem c. k. Ministerstwa wojny z 11 października 1910, L. 3984, zakazano żołnierzom uczęszczania na kursa analfabetów, nie podając wcale żadnego powodu wymienionego zakazu. Od tego czasu odbywają się kursa dla dorosłych osób cywilnych, którym jednak często stosunki rodzinne, zarobkowe i służbowe bardzo przeszkadzają w regularnej frekwencji. Ponadto rok niespokojny, grożący zawieruchą wojenną 1912/13 wpłynął także wybitnie na obniżenie frekwencji. Toteż w r. 1912/13 liczyła szkoła analfabetów tylko 44 mężczyzn w wieku od 13 do 52 lat, a mianowicie:

W oddziale I. 13 osób

„ „ II. 31 „

Razem . 44 osób.

Na rok 1913/14 wpisało się:

Do oddziału I. 21 osób

„ „ II. 25 „

Razem . 46 osób.

Zarząd Koła nie spuszczał z oka sprawy objęcia napowrót kursów dla analfabetów wojskowych. Działaliśmy w tej sprawie nie tylko w interesie Koła ale i całego Towarzystwa, gdyż taki sam los spotkał kursa dla wojskowych analfabetów prowadzone przez inne Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Prezydentem delegacji austriackiej został wybrany Polak i nadto mąż tak życzliwy dla Towarzystwa Szkoły Ludowej, jak J. E. Dr. Leo.

By wyzyskać tę sytuację udało się w przeddzień merytorycznych obrad Delegacji deputacja naszego Koła, prowadzona przez prezesa Zarządu głównego Towarzystwa Szkoły Ludowej p. Dr. Ernesta Bandrowskiego, do J. E. Dr. Lea i przedstawiła mu wyczerpująco stan sprawy, wręczając mu zarazem odpowiedni memoriał.

Ekscelencya Dr. Leo uznał w zupełności nasze stanowisko i przyrzekł interweniować w tej sprawie w sposób, jaki w danej sytuacji uzna po porozumieniu się z innymi członkami polskimi Delegacji za najodpowiedniejszy.

Wobec bliskiego przejęcia przez kraj tej szkoły zaciągnęliśmy w roku 1912 na realność szkolną pożyczkę 20.000 K, przeznaczając tę kwotę na pokrycie części kosztów budowy w Maryańskich Górach. Liczymy na to, że kraj obejmujący szkołę w Leszczynach przejmie ten dług. Pomimo sceptycyzmu, z jakim się ta rachuba spotkała, nie ustawaliśmy w zabiegach, by to przeprowadzić. Dzięki życzliwemu stanowisku miarodajnych czynników uzyskaliśmy to do czego dążyliśmy: Wydział krajowy wstawił w projekt budżetu na rok 1914 ratę na amortyzację tej pożyczki i zaproponował sejmowi przejęcie tych opłat ratalnych tego długu. Wskutek tego odpadnie Kołu ten ciężar.

Pomimo zatem małego niepowodzenia z pożyczką na Maryańskie Góry może Koło nasze patrzeć z otuchą w przyszłość tem więcej, że z okazji uroczystego poświęcenia budynku szkolnego, co dotąd nie nastąpiło, będzie można pobudzić ofiarność publiczności i choć w części pokryć pozostały jeszcze deficyt budowy.

Żądanie nasze skryształizowaliśmy w dwóch punktach:

1) Zarząd Armii winien przywrócić stan poprzedni, to jest zgodzić się na prowadzenie kursów analfabetów wojskowych przez Towarzystwo Szkoły Ludowej, albo

2) Zarząd Armii winien postarać się o powierzenie nauki na kursach prowadzonych przez siebie siłom ukwalifikowanym pedagogicznie i to Polakom, a nie prowadzić je z pomocą podoficerów, nie znających często dokładnie języka polskiego.

Niestety, nawet interwencya tak wysoko położonej osobistości nie wydała pożądanego skutku: wojskowość nie oka-

zała skłonności odstąpienia ze swego nieprzejednanego stanowiska. Szkoda to wielka dla społeczeństwa.

Często bardzo bowiem zgłaszają się pojedynczo żołnierze różnych pułków i proszą usilnie kierownictwo o przyjęcie na kurs analfabetów. Kierownictwo kursu niestety, nie może temu żądaniu uczynić zadość z uwagi na wyżej wymieniony rozkaz c. k. Ministerstwa wojny, aby nie narażać żołnierzy na surową karę służbową za niesubordynację.

Nauka na kursie analfabetów odbywała się zawsze bez przerwy pod osobistym, ścisłym nadzorem podoficerów i oficerów nawet sztabowych, a nauczycielami byli nauczyciele szkół publicznych krakowskich, będący równocześnie oficerami w rezerwie lub podoficerami, i rozumiejący bardzo znaczenie służby wojskowej i obowiązków nie tylko żołnierza, ale także obywatela-pedagoga, pracującego dziesięć lat w służbie wiernej dla ojczyzny i społeczeństwa. Jeżeli zresztą nie szkodzi to żołnierzowi w czynnej służbie, jeżeli się go kilka razy w roku uwalnia na kilka nawet tygodni bez żadnego dozoru na liczne urlopy jak: na święta Bożego Narodzenia — 9—12 dni, Wielkanoc — 8—10 dni, Zapusty — 5 dni, na roboty rolnicze i żniwa dwa razy w rok nawet po 14 dni i rozpuszcza się ich bez dozoru do stron rodzinnych, to cóż może złego wyniknąć dla armii z tego, jeżeli ten sam żołnierz w niedziele i święta od godziny 2—5 po południu, zamiast wałęsać się po ulicach lub szynkowniach, uczyć się będzie rzeczy dla niego osobiście niezbędnych a dla armii w czasach dzisiejszych koniecznych. Żołnierz dzisiejszy to przecież nie średniowieczny żołdak najemny, ale żołnierz-obywatel, którego obowiązek społeczny nakazuje po obywatelsku traktować i zapewnić mu takie elementarne wykształcenie, jakie dla człowieka i obywatela jest konieczne, a czego mu społeczeństwo w młodych latach nie dało.

W roku sprawozdawczym odbywała się nauka na kursach, tak, jak w latach ubiegłych w niedziele i święta od godziny 2—3 po południu, w szkole wydziałowej im. św. Floryana ul. Szlak 5. Naukę w roku 1912/13 zakończono 15. czerwca 1913 uroczystym popisem połączonym z rozdaniem świadectw i nagród w książeczkach i obrazach patryotycznych, zakupionych kosztem I. Koła T. S. L.

Oddział I. prowadził p. Władysław Dorula, stały starszy nauczyciel szkoły wydziałowej im. króla Stefana Batorego. Oddział II, zaś p. Jan Orczykowski, starszy nauczyciel szkoły wydziałowej im. ces. Franciszka Józefa I.

Oprócz nauki według planów szczegółowych w sprawozdaniu Koła I. T. S. L. z r. 1911, str. 17 i 18 przytoczonych, obejmującej język polski, czytanie i pisanie, oraz rachunki praktyczne, udzielano także wiadomości z nauki przyrody,

hygieny, historii polskiej i geografii, a nadto praktycznie stylistyki elementarnej, potrzebnej dziś w życiu każdemu człowiekowi.

Przy szkole analfabetów istnieje także biblioteka, założona kosztem Koła I. T. S. L., z której pod kontrolą nauczycieli bardzo pilnie frekwentanci korzystali.

Szkoła tutejsza ma także potrzebne przybory i środki naukowe, jak tablice ściennie, alfabet ruchomy i t. d., a nadto korzysta z obfitych zbiorów szkoły im. św. Floryana.

II. Kurs przy szkole XXII. na Zwierzyńcu.

Koło I. otwarło w r. 1913 kurs dla dorosłych analfabetów mężczyzn i kobiet w 4 kl. szkole XXXII. na Zwierzyńcu. Kurs otwarty został dnia 26 października 1913. Nauka odbywała się w niedziele i święta od godziny $\frac{1}{2}3$ — $\frac{1}{2}6$ po południu. Zapisało się 20 uczniów. Niestety, małe zrozumienie korzyści z nauki czytania i pisania, jak również i zmiana służby około 1 stycznia i przeniesienie się w inne strony miasta sprawiły, że z tej liczby pozostało tylko 7 uczniów. Pozostali korzystają z nauki, której udziela p. Florczyk Piotr, nauczyciel szkoły XXXII. Zakończenie roku szkolnego odbędzie się w ostatnich dniach czerwca.

SPRAWOZDANIE KOMISYI CZYTELNIANO-ODCZYTOWEJ.

Skład Komisji:

Przewodniczący: X. Józef Piechnik.

Zastępca przewodniczącego: Józef Lorenc.

Sekretarz: Tadeusz Piotrowski.

Członkowie: Dr. Gryziecki Mikołaj, Kobzdaj Mieczysław, Kopytkiewicz Henryk, Knapieński Juliusz, Krzaczyński Stanisław, Orszulski Roman, Dr. Ostrowski Kazimierz, Przyziński Janusz, Ulkowski Franciszek, Zaleski August.

Jak już z nazwy Komisji widać działalność jej obejmuje dwa kierunki działalności bliskie bardzo sobie i dlatego połączone w pracy jednej komisji.

Hołdując zasadzie ścisłej prawdy w sprawozdaniu, nie może Zarząd Koła zataić, że działalność komisji tej pozostawiała dużo do życzenia. Szczególnie w dziale propagandy oświatowej żywym słowem, akcja ograniczyła się do kilku zaledwie momentów.

Staraniem komisji odbyło się w drugie święto Wielkanocy przedstawienie amatorskie w Rząsce. Odegrano dramat „Dziesiąty pawilon“, w dniu 2 czerwca wygłosił p. Mieczysław Kob-

zdać w Toniach pogadankę o „komasacyi“, a p. Dr. Poźniak w Modlnicy „O pomocy w nagłych wypadkach“. Plon to nie tylko nie obfity, ale bardzo niski w porównaniu nawet z rokiem 1912, w którym, jak to zaznaczyło sprawozdanie, uwi docznił się upadek działalności komisji.

Podnosząc ujemne momenty, musimy również i przytoczyć przyczyny, które ten stan wywołało; dopiero bowiem w ten sposób potrafia czytelnicy sprawozdania wyrobić sobie jasny sąd, kto i w jakim stopniu zawinił temu niekorzystnemu stanowi rzeczy.

Przedewszystkiem ogólny nastrój umysłów, stan społeczeństwa z powodu mobilizacji i grózb wojennych, wreszcie klęski elementarne tak katastrofalnych rozmiarów nie mogły wytworzyć odpowiedniego podłoża dla spokojnej pracy oświatowej; okoliczności te bowiem powodowały i brak prelegentów i nie zadawały nadziei, by znaleźć można chętnych słuchaczy.

Drugiej przyczyny szukać należy w składzie osób, należących do Zarządu Koła.

Wchodzą do jego grona ludzie przeważnie obarczeni ciężką pracą zawodową, zaabsorbowani też na innych polach pracy społecznej. Stąd brak ochoty, a często i siły, by jedyne dni, pozwalające na wypoczynek, niedziele i święta, zajmować jeszcze odczytem lub pogadanką wśród warunków nieraz bardzo ciężkich.

Usiłowania, by Zarząd Koła zasilić członkami, mającymi kwalifikacje i zapał do pracy oświatowej, nie udały się.

Również nie doprowadziły do celu starania, by zjednać prelegentów z poza grona członków Zarządu.

Zanik pracy odczytowej starała się komisja wynagrodzić tem większą starannością w oddziale czytelnianym. Komisja nie zapoznawała przytem, że prace w obu tych działach łączą się ściśle ze sobą, że bez odczytów i pogadek, obchodów narodowych, przedstawień, czytelnictwo nie zdoła pomyślnie się rozwijać.

Ale nie mogąc potępić inaczej, starała się komisja, by przynajmniej przez ulepszenie strony administracyjnej czyteln i wypożyczalni, zasilanie ich nowemi książkami, zakładanie nowych tego rodzaju placówek działać tak, jak w danych warunkach najlepiej było możliwe, a przez utrzymywanie kontaktu z inteligentniejszymi czynnikami miejscowymi wpływać za pośrednictwem ich na rozwój czytelnictwa.

Komisja podjęła przez delegata swego p. Świerczewskiego pracę około uporządkowania wszystkich czyteln i wypożyczalni. Delegat ten przeprowadził szczegółową lustrację, uporządkował katalogi, sprawdził je z inwentarzem Koła. Wiele bibliotek uzupełniono nowemi dziełami.

Jako plus podnieść należy założenie wypożyczalni książek przy szkołach T. S. L. w Radwanicach na Śląsku i Maryańskich Górach na Morawach.

Z utworzeniem szkół naszych w Bośni oddaliśmy kierownictwo naszych czyteln i wypożyczalni, dawniej tam założonych, nauczycielom przez nas tam ustanowionym. To również pozwala mieć nadzieję, że otrzymają one kierunek odpowiadający naszym zamiarom i staną się czynnikiem, szerzącym oświatę w duchu narodowym między naszymi rodakami przez los między obce żywioły rzuconymi.

Wskutek żądań czynników miejscowych założyliśmy tam wypożyczalnie w Koniuchowcach, a biblioteki dotychczasowe na wnioski nauczycieli wyposażyliśmy w nowe książki.

Oprócz tego utworzyła komisya bibliotekę w dzielnicy Półwie zwierzynieckie i oddaliśmy ją Kołu T. S. L. nowo tam utworzonemu.

By pracę swą celowo skupić i ograniczyć terytoryalnie do powiatu krakowskiego, weszła komisya z innemi Kołami T. S. L. by odstąpić im nasze czytelnie i wypożyczalnie założone w innych powiatach.

Ta komisya weszła za zgodą pełnego Zarządu Koła w układy z Radą szkolną miasta Krakowa, pragnąc za zwrotem kosztów odstąpić Radzie szkolnej biblioteki, założone przez Koło przy szkołach w Krakowie, podlegających Radzie szkolnej miejscowej. Układy te znajdują się na dobrej drodze i rokuja nadzieję pomyślniej realizacji.

Przy postanowieniu tem przyświecała komisyi i Zarządowi Koła idea, urzeczywistniana przy szkołach, zakładanych przez Towarzystwo: tworzyć nowe placówki, a intencję pomyślnych warunków przekazywać czynnikom, powołanym w pierwszej linii do ich utrzymywania, a zwolniwszy w ten sposób w jednym miejscu swą działalność, rozwijać je w innym, w którym zachodzi jego potrzeba.

Wykaz czyteln i bibliotek.

I. Koła T. S. L. w Krakowie.

A) Kraków.

1. Biblioteka przy szkole dla dorosłych analfabetów w Krakowie założona w r. 1908. Kierownik dyr. J. Parczyński. Korzysta z niej nadto szkoła uzupełniająca wieczorna dla młodzieży rzemieślniczej.

2. Biblioteka przy bursie im. hr. A. Potockiego dla młodzieży rękodzielniczej i handlowej w Krakowie, założona w r. 1909, kosztem 293 K 75 hal. Kierownik; dyrektor bursy p. Tadeusz Piotrowski.

3. Biblioteka przy zakładzie ks. Siemaszki, założona w r. 1909, kosztem 259 Kor. 34 hal. Kierownik: dyrektor zakładu ks. Rzymelko.

4. Biblioteka przy szkole miejskiej im. Długosza, założona w r. 1908. Kierowniczka: p. M. Baudówna.

5. Biblioteka przy szkole im. Tad. Kościuszki założona w r. 1908. Kierowniczka: p. J. Grynfeld.

6. Biblioteka przy szkole św. Kingi, założona w r. 1909. Kierowniczka: p. L. Wochowa.

7. Biblioteka przy szkole Jachowicza, założona w r. 1909. Korzystają z niej nadto uczniowie szkoły zawod. piekarskiej. Kierownik: dyrektor J. Krókowski.

8. Biblioteka przy szkole im. Piramowicza, zał. w r. 1909.

9. Biblioteka przy szkole przem. uzupeł. męskiej na Kazimierzu. Kierownik p. dyrektor Spitzer.

10. Biblioteka przy szkole przemysłowej uzupeł. żeńskiej ul. Szujskiego. Kierownik p. Roman Sowa.

11. Biblioteka przy m. szkole przemysł. żeńskiej założona w r. 1913.

12. Biblioteka przy szkole ludowej w Półwsiu Zwierzyńce, założona w r. 1911. Kierownik p. Marszałek.

16. Czytelnia w Łobzowie (dar Z. P. N.). Kierowniczka p. Helena Kominkowska.

B) Powiat krakowski.

13. Czytelnia w Bronowicach Wielkich, założona w r. 1909, kosztem 94 K 55 h. Kierownik: p. L. Szafrński, dyr. szkoły.

14. Czytelnia w Toniach, założona w r. 1909, kosztem 99 K 35 h. Kierownik: włościanin p. Gnutkiewicz.

15. Biblioteka w Prądniku Czerwonym (dar Związku Pracy Narodowej) uzupełniona przez I. Koło T. S. L., kosztem 60 K. Kierownik: p. dyrektor Miętka Wojciech.

17. Czytelnia w Modlnicy (dar Z. P. N.), umieszczona w tamtejszym dworze u Wnego p. Konopki.

18). Czytelnia w Kobylanach (dar Z. P. N.), umieszczona u kierownika szkoły p. Jana Czecha.

19. Czytelnia w Rząse, założona w r. 1909, kosztem 99 K 39 h. Kierownik pan Jakób Pułka, naczelnik gminy.

C) W innych powiatach.

10. Czytelnia w Facimiechu (dar Z. P. N.), p. Podgórze.

21. Czytelnia w Mogilanach (dar Z. P. N.), p. Myślenice.

22. Czytelnia w Grajowie (dar Z. P. N.), p. Wieliczka, kierownik Antoni Michalski.

23. Czytelnia w Broszkowicach ad Oświęcim, założona przez I. Koło T. S. L. w r. 1910, kosztem 169 K. Kierowniczka: p. M. Kacicka.

24. Biblioteka przy szkole ślusarskiej w Sułkowicach, założona w r. 1908, kosztem 205 K 39 h. Kierownik p. inżynier Smreczyński.

D) Czytelnie na Śląsku i Morawach.

25. Czytelnia w Ustroniu, założona w r. 1910, kosztem 115 kor. Kierownik: naucz. tamt. szkoły.

26. Czytelnia w Jaworzu średnim, założona w r. 1910, kosztem 150 kor. Kierownik p. Jan Łysek.

27. Czytelnia w Opawie przy 4. batalionie 13 p. p. Kosztem 100 K.

28. Biblioteka przy polskiej szkole w Radwanowicach, zał. w r. 1913 książek 30 egzempl.

29. Biblioteka przy szkole polskiej w Maryańskich Górach, zał. w r. 1913, książek 120. Kierownik Franciszek Hypta.

F) Czytelnie w Bośni.

30) Czytelnia w Martinac, założona w r. 1909. Kierownik p. Józef Jamroz.

31. Czytelnia w Rakowac, założona w r. 1909. Kierownik szkoły I. Koła T. S. L.

32. Czytelnia w Devetinie, zał. w r. 1909. Kierownik j. w.

33. Czytelnia w Dubrawie, założona w r. 1909. Kierownik Józef Ryś.

34. Czytelnia w Gumjerze, założona w roku 1910, kosztem 100 K. Kierownik szkoły I. Koła T. S. L.

35. Czytelnia w Koniuchowcach pow. Prujavor, założona w r. 1913. Kierownik każdorazowy pocztmistrz.

POLSKIE SZKOŁY T. S. L. W BOŚNI.

A. Historia osadnictwa polskiego w Bośni.

Około r. 1890 Rosya wskutek naprężonych stosunków politycznych z Austryą rozpoczęła rugi z granic swego państwa setki rodzin polskich, które swojego czasu przenieśli się z Galicyi do Królestwa polskiego za zarobkiem, pracując przeważnie po dworach, jako służba dworska. Na skutek interwencji, a przytem za inicjatywą ówczesnego Ministra spraw wew. J. E. hr. Gołuchowskiego, skierowano ruch tych wypędzonych z Rosyi polskich rodzin, rekrutujących się przeważnie z najbiedniejszej ludności, do Bośni. W tym samym mniej więcej czasie kolonizacyą Bośni zajmował się bardzo energicznie Rząd bośniacki i on też wtedy ujął także w swe ręce sprawę umieszczenia wygnańców polskich w Bośni.

Osadzeni więc w czasie od roku 1890 do 1905 na gruncie bośniackim między innymi narodowościami także i polscy osadnicy, mieli wedle intencji Rządu w pierwszym rządzie szerzyć kulturę dla tubylczej ludności. Na podstawie dat statystycznych Rządu krajowego, tudzież z prac i artykułów osób zajmujących się kolonistami polskimi w Bośni jak ks. Czerwińskiego, Władysława Peca, Józefa Kaperskiego i Jana Magiery oraz zapisków biura statystycznego w Sarajewie stwierdzono, że liczba polskich osadników w Bośni wynosi około 12.000 dusz. Osiedli oni w dwóch głównie powiatach tj. Prnjaworskim i Banialuckim, tworząc jużto całe czysto polskie gminy z wójtami Polakami na czele, jużto gminy mieszane z Rusinami i innymi narodowościami.

Prawie czysto polskie gminy stanowią miejscowości:

1) Nowi Martinac	ma 1404 dusz, w tem 1404 Polaków
2) Rakovac	" 934 " " 817 "
3) Kunowa	" 626 " " 621 "
4) Gumjera	" 656 " " 587 "
5) Bakińce dolne	" 298 " " 265 "
6) " górne	" 290 " " 278 "
7) Grabašnica	" 222 " " 222 "
8) Celinovac	" 195 " " 190 "
9) Smrtici Palackovic	" 157 " " 150 "
10) Miljevačka Kozara	" 136 " " 134 "
11) Kokorski lug	" 87 " " 86 "

Polsko ruskie gminy są:

12) Devetina	liczy 1050 dusz w tem 500 Polaków	568 Rusinów
13) Stara Dubrava	" 863 " " 380 "	490 "
14) Gajewi	" 358 " " 76 "	282 "
15) Deltak górnij	" 135 " " 60 "	65 "
16) Dombrowa	" 329 " " 259 "	70 "

Ci polscy koloniści pozostawieni byli sobie; dostała każda rodzina około 25 morgów lasu, a z początku kilkaset koron jeszcze na zagospodarowanie się, — później już tej zapomogi nie dawano. Byli oni wszelkiej opieki duchowej i oświaty lata całe pozbawieni. Bez księdza i szkoły byli skazani na rychłe wynarodowienie.

Wprawdzie Zakon OO. Jezuitów roztoczył nad tymi polskimi osadnikami opiekę duchową; bardzo gorliwy kapłan ks. Czerwiński z T. J. jeździł w ciągu kilku lat od wsi do wsi, zamieszkałej przez polskich osadników, urządzając dla nich misye, sprowadził nawet zakonnice Felicjanki-Polki do Martynca, gminy przez polską tylko zamieszkałą ludność, atoli

wskutek wrogiego stanowiska księży chorwackich, a jeszcze więcej niemieckich, zakazano pobytu i pracy ks. Czerwińskiemu w koloniach polskich w Bośni, a zakonnicom Felicjankom polecono opuścić Martyniec.

Ta więc praca duchowa z tak wielkiem poświęceniem przez ks. Czerwińskiego zapoczątkowana, a dla ludności polskiej ogromnie doniosła, została przerwana. Ludność polska dopraszała się księdza i to Polaka, ale zabiegi te nie odniosły skutku. Dopiero dzięki zabiegom i poparciu J. E. Ministra wspólnego Skarbu Bilińskiego osiadł w osiatnich czasach w Starej Dubravie ks. Ziemba., zaś w Miljevac ks. Szepe, obaj Polacy, ze Zgromadzenia Ks. Misyonarzy. Obaj ogromnie zacni i pracą dla dobra polskich osadników przejęci kapłani. Nie są jednak w stanie wprost podolać pracy duszpasterskiej w gminach swego pobytu, a coś dopiero by przynajmniej raz do roku do każdej polskiej osady zaglądnąć. Nic też dziwnego, że ludność polska w Bośni wśród takich warunków moralnie rozwijać się nie może, nie mając prawie żadnej opieki duchowej. Wprawdzie w ostatnich latach zamianowano w gminach takich jak Martinac, Rakovac i Gumjera proboszczów, narodowości niemieckiej, mówiących trochę łamaną chorwacyzną, atoli księża ci życia ani duszy polskiej zrozumieć nie umieją, nieprzychylnie się do ludności polskiej odnoszą, są wprost wrogami Polaków, a do tego swoim życiem wcale budującego przykładu polskiej nie dają ludności. Nic też dziwnego, że stosunek między ludnością a księdzem Chorwatem czy Niemcem jest wprost nieprzyjazny, zwłaszcza, że pobory księdza nie są należycie uregulowane, ludność obowiązana do pewnych peryodycznych świadczeń pieniężnych, no i ta właśnie kwestya najczęściej daje powód do sporów, nawet do bardzo licznych skarg i egzekucyi ze strony księdza.

Oдноśnie do szkół i pracy oświatowej nad ludnością polską w Bośni, to w tym kierunku nie właściwie dotychczas nie robiono. Dzięki dopiero p. Drozdowej, wdowie po urzędniku Polaku w Bośni, która pierwsza przed czterema laty zwróciła uwagę Towarzystwa Szkoły Ludowej na położenie Polaków w Bośni. Zarząd I. Koła T. S. L. w Krakowie postanowił zająć się polską ludnością w Bośni, a w szczególności postarał się dla tej ludności o nauczyciela Polaka, a następnie o polskich księży.

Chcąc poznać stosunki polskie w Bośni i przyjść tej ludności z pomocą, Zarząd I. Koła T. S. L. wysłał jeszcze w roku 1910 swego delegata w osobie Ks. Piechnika w Krakowie do Bośni. Stwierdzono wtedy, że oprócz szkoły chorwackiej w Martyniu, żadna gmina z polskimi osadnikami nie miała wogóle szkoły ludowej.

Po zbadaniu tych stosunków założyło I. Koło T. S. L. jeszcze w roku 1910 czytelnie polskie w gminach Kunowa, Ra-

kovac, Martinac, Gumjera, Devetina, Dubrava, Miljevac i w Bakińcach dolnych, nadto przy pomocy Wydziału krajowego dwie prywatne polskie szkoły początkowo w Bakińcach dolnych i Dubravie. Pierwszą z tych szkół utrzymywało I. Koło T. S. L. wyłącznie, zamianowawszy tam nauczycielką Maryę Słowikównę, drugą zaś szkołę założył właściwie ks. Ziemba, a I. Koło T. S. L. szkółkę tę tylko subwencyonowało. Akcya ta była dorywczym tylko środkiem wobec tego, że wsie polskie rozrzucone, ludność polska stosunkowo liczna, szkoły początkowe nie miały prawa publiczności, a praca dwóch tylko księży Polaków na każdym kroku napotykała na trudności ze strony kleru chorwackiego. Były to tylko początki pracy oświatowej dla polskiej ludności w Bośni, bo z jednej strony Zarząd I. Koła T. S. L. nie rozporządzał jeszcze na ten cel odpowiednimi funduszami, a co najważniejsze, nie miał w tym kierunku wyraźnego zezwolenia i poparcia Rządu bośniackiego. Statut bowiem T. S. L. akcji oświatowej w Bośni nie przewiduje, miejscowe zaś czynniki narodowości serbsko-chorwackiej odnosiły się wprost nieprzychylnie do ludności polskiej i jej oświatowo-narodowych dążeń. Wskutek tego Zarząd I. Koła T. S. L. w Krakowie, korzystając z sytuacji politycznej i z tej okoliczności, że na czele Ministerstwa Wspólnego Skarbu stoi J. E. Dr. Biliński, postanowił przedewszystkiem wyjednać prawo obywatelstwa dla T. S. L. w Bośni, a następnie na szerszą skalę rozwinąć akcję oświatową dla swych w Bośni osiadłych braci. Praca ta o tyle przedstawiała się trudniejszą, że ludność polska w Bośni osiadła, nie miała dotychczas gruntów oddanych jej przez Rząd bośniacki w użytkowanie, zaintabulowanych na siebie, w następstwie czego polscy osadnicy nie czuli się dość silni na gruncie bośniackim i wciąż jeszcze o powrocie do kraju ojczystego marzyli.

Jedną z tych pierwszych, a wprost nieocenionych zasług J. E. Ministra Dra Bilińskiego, podstawą dla dalszej pracy oświatowej T. S. L. w Bośni, to sprawa uwłaszczenia kolonistów i stworzenia dla polskich osadników podstawy ich żywotności i bytu w Bośni.

J. E. Minister Dr. Biliński bowiem wdrożył energiczną akcję celem uwłaszczenia osadników w Bośni a między innymi i Polaków i sprawa ta, wlokąca się lata całe, ostatecznie korzystny wzięła obrót, bo znaczna część wsi już ma uregulowaną hipotekę tak, że wkrótce już wszyscy Polacy w Bośni z dzierżawców staną się właścicielami posiadanych przez się gruntów. Po zapewnieniu dopiero w ten sposób polskim osadnikom ich egzystencji, można było przystąpić do pracy w tym kierunku, aby polskiej ludności w Bośni dać księdza i nauczyciela Polaka.

Sprawę księży Polaków już wyżej przedstawiliśmy. Jestto sprawa obecnie bardzo doniosłej wagi i dla akcji oświatowej T. S. L., bo z jednej strony księża polscy są tą tamą przeciw-

działającą akcyi kleru ruskiego przeciw ruszczeniu wsi polskich w Bośni, a nawet szerzeniu prawosławia, z drugiej zaś strony księża polscy stwarzają pewną ostoję przeciw zakusom księży serbsko-chorwackich, dążących z całą energią do wynarodowienia polskich osadników.

Sprawa samej opieki duchowej polskich osadników w Bośni jest bardzo trudna, a więcej jeszcze skomplikowana dlatego, że załatwienie jej zależy od biskupa katolickiego w Banialuce, od Rządu krajowego, od Wspólnego c. i k. Ministerstwa Skarbu i od jednego z naszych księży biskupów, któryby tę sprawę w swe ręce zechciał objąć, któryby zorganizował księży Polaków, objął nad nimi nadzór i kierownictwo tak, jak to zrobił metropolita ruski, ks. Arcybiskup Szeptycki.

Sprawy tej nietylko jako podwaliny ale wprost jako istotnej podstawy rozwoju szkół polskich w Bośni, Zarząd I. Koła T. S. L. z oka nie spuścił, owszem traktuje ją równocześnie ze sprawą szkolną, pracę tę poruszył już nawet we Wspólnem c. i k. Ministerstwie Skarbu i ma nadzieję, że dla tej sprawy da się pozyskać przychyłność J. E. Księcia biskupa krakowskiego Sapiehy.

B. Rozwój szkół polskich w Bośni.

Nieznaczné robił Zarząd I. Koła T. S. L. postępy na polu pracy oświatowej w Bośni; oprócz bowiem założonych, a wyżej wymienionych czytelni, a oprócz początkowych, i to jeszcze prywatnych szkółek w Bakińcach dolnych i Dubrawie starej, Zarząd I. Koła T. S. L. nie mógł wydatniejszej rozwinąć akcyi dlatego, że przedewszystkiem T. S. L. nie miało prawa obywatelstwa w Bośni, powtórne były trudności techniczne co do jakości i typu założyć się mających polskich szkół tamże — a wreszcie i ciężkie warunki finansowe i ekonomiczne nietylko w kraju, ale w całym państwie, tudzież stosunki finansowe samego I. Koła T. S. L. akcyę odnośną w wysokim stopniu utrudniały. Rozwój szkółki początkowej w Bakińcach i zainteresowanie się tą szkołą ludności miejscowej były dla Zarządu I. Koła T. S. L. pewnym bodźcem moralnym, by sprawę szkół polskich w Bośni na szybsze można puścić tory.

Po licznych prośbach, petycyach, a nawet interpelacyach ciągnących się od roku 1910, dopiero w styczniu 1913 Prezes Koła W. Ostrowski wraz z wiceprezesem P. Wielgusem ustnie przedstawili w Ministerstwie Wspólnego Skarbu tak J. E. Ministr. Dr. Bilińskiemu jak i szefowi sekcijnemu J. E. Taloczyemu jak wreszcie i referentowi spraw szkolnych radcy Rządu Zorewiczowi projekt co do sposobu rozwiązania sprawy szkolnictwa ludowego dla ludności polskiej w Bośni. Dzięki tylko życzliwości, wskazówkom, a co najważniejsze ogromnemu poparciu

ze strony J. E. Dr. Bilińskiego uzyskało T. S. L. już wyraźnie prawo prowadzenia akcyi oświatowej dla Polaków w Bośni osiadłych, uzyskało tam prawo obywatelstwa, a ponadto ustalono wytyczne, których Zarząd I. Koła T. S. L. miał się trzymać przy zakładaniu polskich szkół w Bośni.

Trzeba było się liczyć z miejscowymi czynnikami w Bośni, ze sytuacją polityczną, z potrzebą ludności miejscowej i użytecznością szkół przez nas założyć się mających, możliwością ich rozwoju, a co najważniejsze z możliwością przerzucenia ciężaru utrzymywania tych szkół na bośniacki Rząd krajowy.

To też jeszcze w końcu roku 1913 na tej wspólnej konferencji ministerjalnej postanowiono, że szkoły ludowe polskie w Bośni:

- 1) będą mieć charakter szkół publicznych, a co do typu t. j. ilości klas mają odpowiadać szkołom przez Rząd krajowy bośniacki zakładanym;

- 2) szkoły mają być oparte na tak zwanym kompromisowym planie szkolnym, polegającym na tem, że w I. i II. roku nauki będzie językiem wykładowym język polski, zaś w III. i IV. roku językiem wykładowym ma być serbsko-chorwacki, przyczem jednak 4 godziny tygodniowo ma być języka polskiego, ponadto wykład religii w języku ojczystym;

- 3) nauczyciele muszą mieć pełne kwalifikacye, a nadto muszą w krótkim stosunkowo czasie złożyć egzamin z języka serbsko-chorwackiego tak, aby mogli już w trzecim roku istnienia szkół sami uczyć w języku serbsko-chorwackim, inaczej bowiem musianoby do tych szkół zamianować nauczyciela, któryby miał kwalifikacye z języka serbsko-chorwackiego;

- 4) mają przejść na etat Rządu krajowego, o ile zaistnieją wymogi ad 2).

Po ustaleniu tych kwestyj istotnych Zarząd I. Koła T. S. L. postanowił już z początkiem roku szkolnego 1913/14 publiczne szkoły polskie w Bośni o typie wyżej wspomnianym przynajmniej w dwóch miejscowościach w Bośni założyć.

W tym względzie musiano się jeszcze porozumieć ze Wspólnem c. i k. Ministerstwem Skarbu dlatego, że obecnie jest w toku akcyja zakładania przez Rząd krajowy względnie przez Wspólne c. i k. Ministerstwo Skarbu także w polskich koloniach szkół na wspomnianym planie kompromisowym opartych. Rozchodziło się więc o to, by Zarząd I. Koła T. S. L. nie zakładał szkół w tych miejscowościach, w których Rząd krajowy w najbliższym czasie założenie szkół projektuje. Wskutek tego też w sierpniu 1913 wiceprezes I. Koła pan Wielgus porozumiał się w c. i k. Wspólnem Ministerstwie Skarbu osobiście z J. E. Bilińskim i Radcą Rządu Zorewiczem, następnie także z Rządem krajowym i pp. referentami szkolnymi przy Rządzie krajowym. Skutek tych konferencji był taki, że I. Koło T. S. L. posta-

nowiło już z początkiem roku szkolnego 1913/14 założyć szkoły polskie o planie kompromisowym i to na razie ze względu na ciężkie stosunki finansowe tylko w dwóch gminach t. j. Rakovac i Gumjerze.

Ponieważ czas nagił, a rozchodziło się jeszcze o szybkie a stanowcze porozumienie się z zarządami wspomnianych gmin, o przygotowanie lokalu odpowiedniego, jego urządzenie, o sprawienie przyborów szkolnych, — wreszcie uregulowanie świadczeń ewentualnych ze strony gmin na rzecz odnośnych szkół, przeto wiceprezes Koła pan Wielgus odrazu po konferencji w Ministerstwie Wspólnego Skarbu i w Rządzie krajowym w Sarajewie wyjechał na miejsce, aby z jednej strony zwiedzić odnośne kolonie polskie, z drugiej zaś strony przygotować wszystko, co tylko do otwarcia szkół było potrzebne.

Ponieważ rozchodziło się także o siłę fachową, do tej akcji, przeto Zarząd I. Koła T. S. L. wysłał wraz z wiceprezesem pierwszego dla Bośni zamianowanego nauczyciela pana Stanisława Żaka z tem jednak zastrzeżeniem, że pan Żak zostanie w Bośni w jednej ze szkół założyć się mających i dopilnuje wszelkich zarządzeń tak, by szkoły zaraz z początkiem roku szkolnego mogły być otwarte.

Rokowania z gminami na miejscu poszły gładko.

Gmina Rakovac bowiem już miała budynek szkolny, — a wnim nawet mieszkanie dla nauczyciela. Budynek ten jednak był całkiem zdemolowany i gruntownej wymagał reperacji, a w szczególności, musiano dać nowy dach, podłogi i t. d. tudzież sprawić przybory szkolne. Koszta tych adaptacyj kilkaset koron wynoszące obciążyły stosunkowo znacznie gminę, a przecież cała gmina bardzo chętnie te ciężary przyjęła na siebie, obowiązując się nadto dostarczyć obsługę i opał dla szkoły, byle tylko dzieciom dano jak najprędzej możność nauczyć się czytać i pisać w języku ojczystym, modlić się po polsku i poznać historję ojczyzną.

Gorzej jednak przedstawiała się sprawa szkoły w Gumjerze. Był tam wprowadzie próżny budynek na plebanję przeznaczony, jednak ludność miejscowa nie chciała nawet słyszeć o umieszczeniu tam szkoły, bojąc się, że w ten sposób stracą możność uzyskania księdza i to księdza Polaka, który był marzeniem całej miejscowej ludności.

Aby jednak nie wprowadzać zaraz na wstępie fermentu, aby nie dać powodu do jakichś podejrzliwości czy niedowierzań ze strony osób dla polskiej szkoły może nieco już zubożętniałych, delegat T. S. L. odrazu oświadczył się za tem, — by szkołę w prywatnym umieścić domu. Znalezione też zaraz mniej wprowadzie wygodny i odpowiedni, ale znośny na razie lokal w chłopskim domu. Lokal to tymczasowy tylko, bo gmina zamierza szkolny budynek na cele szkolne postawić w najbliż-

szym czasie. Uporawszy się więc w ten sposób i prędko korzystnie dla T. S. L. ze sprawą lokalu szkolnego w dwóch t. j. w Rakovac i Gumjerze, wyszukano wkrótce nauczyciela dla Gumjery, bo pana Żaka do Rakovac przeznaczono.

Tymczasem rozniosła się prędko po koloniach polskich wieść o założeniu polskich szkół we wymienionych gminach i te dwie szkoły stały się niejako środowiskiem, z którego rozchodziły się na inne polskie kolonie te nie jako odżywcze soki, które podtrzymują po innych koloniach tętno życia polskiego, tętno życia narodowego.

Akcya szkolna w Bośni pierwotnie zakreślona na bardzo tylko szczupłą metę ze względu na nie dość pomyślne stosunki finansowe I. Koła T. S. L. przecież szersze niż się spodziewano objęła rozmiary.

W Bakińcach dolnych zmarła w styczniu 1914 r. nauczycielka Anna Słowikówna zam. Sygut, prowadząca początkową prywatną szkołkę polską. Wskutek tego gmina ta, która była niejako przodowniczką w akcji szkół polskich w Bośni, została bez szkoły. Nie pozostało więc nic innego jak tylko zamianować bezzwłocznie dla Bakińiec dolnych nową siłę nauczycielską i równocześnie ze zmianą nauczyciela tę szkołę na szkołę z prawem publiczności przekształcić.

Nie mniej szybko a pomyślnie rozwikłano sprawę czwartej szkoły polskiej w Devetinie.

Jest to osoblawsza gmina w powiecie Prujaworskim; ma ona w połowie ludność polską, a w drugiej połowie ruską, ma dwóch księży, tj. ruskiego i łacińskiego, jeden kościół wspólny, szkoły zaś nie miała żadnej. Gmina ta ma natomiast dwóch wójtów, tj. jednego wybieranego przez Polaków, a drugiego przez Rusinów.

Nauczyciel polski z Gumjery, ruchliwy na polu pracy oświatowej, od czasu do czasu przyjeżdżał do Devetiny z pogadanką czy odczytem; oddziaływało to tak korzystnie na mieszkańców Devetiny, że ci usilnie dopraszać się zaczęli o otwarcie u nich na miejscu samoistnej polskiej szkoły.

Szkoła w Devetinie była wprost nieodzowną koniecznością dlatego, że obecnie ksiądz obrządku łacińskiego został z Devetiny przeniesiony do Gumjery tak, że ludność polska zdana została na łaskę losu, a właściciele na zlanie się z Rusinami wobec tego, że ruski proboszcz rozwinął agitację w gminie w kierunku szowinistyczno-narodowym. Wykorzystano więc tę inicjatywę ze strony samej gminy i w tej utrakwistycznej gminie polską szkołę założono.

W ten więc sposób I. Koło T. S. L. w bieżącym roku naraz aż 4 polskie szkoły publiczne w Bośni założyło, t. j. w Rakovac, w Gumjerze, w Devetinie, w Bakińcach dolnych, nie licząc początkowej szkółki w Dubrawie starej. A teraz

w krótkości tak się przedstawia rozwój wspomnianych szkół polskich w Bośni.

I. Szkoła w Rakovac.

Gmina Rakovac jest jedną z największych czysto polskich wsi w Bośni, najwyżej kulturalnie stojącą, bo przed kilku laty jeszcze postawiła z własnej inicjatywy budynek szkolny, gdzie w czasie wolnym od robót polnych dzieci uczył nauczyciel prywatny niejaki Polak. Wprawdzie nazwisko zdawałoby się przemawiać za tem, że dzieci po polsku się uczyły. Niestety był to tylko z nazwiska Polak, w rzeczywistości zaś zdaje się Chorwat, mówiący łamaną polszczyzną, człowiek o moralnej wartości nie wielkiej, mający bardzo burzliwą za sobą przeszłość i dlatego też działalność jego nauczycielska bardzo małe wydawała rezultaty. Szkołka ta była utrzymywana kosztem samej ludności miejscowej. Od każdego dziecka płacono temuż Polakowi po 1 K miesięcznie, już to w gotówce już to w naturaliach.

To też kiedy Wiceprezes I. Koła p. Wielgus wraz z nauczycielem p. Żakiem w sierpniu 1913 przybyli do gminy i zakomunikowali im zamiar otwarcia polskiej szkoły z prawem publiczności, ludność całej gminy przyjęła tę rzecz z wielkim zapalem i przyznać trzeba z poświęceniem zarazem, przyjmując na siebie znaczne stosunkowo ciężary, wynoszące w gotówce około 1000 K i to na odnowienie budynku, tudzież na przybory szkolne.

Uroczyste otwarcie szkoły nastąpiło w dniu 24 września 1913 roku.

Ilość zapisanych uczniów 164 w wieku od 8—13 lat jest najwymowniejszym dowodem z jednej strony koniecznej potrzeby szkoły, a z drugiej strony dążności ludności do dania swym dzieciom elementarnych wiadomości w ojczystym języku.

Szkoła obejmuje I. i II. klasę.

Nauka odbywa się rano od 8—12 i od 12—4 z wyjątkiem piątku i środy, w których to dniach nauka popołudniowa odbywa się od 3—4. Nauki religii udziela miejscowy proboszcz ksiądz katolicki Schuman z urodzenia Niemiec, mówiący po chorwacku i nieco łamaną polszczyzną. Osobne za to od Koła pobiera wynagrodzenie. Nauczycielem szkoły jest p. Stanisław Żak, nauczyciel o kwalifikacjach celujących.

Szkoła umieszczona w budynku specjalnie na ten cel postawionym, obecnie odnowionym, a będącym własnością gminy.

Do szkoły należy grunt przez Rząd specjalnie na ten cel wyznaczony w obszarze około 15 morgów, który oddano do użytku naszemu nauczycielowi.

Szkola ta wprost znakomite wykazuje wyniki i może sluzyc za wzor szkołom innym narodowości w Bośni i ma widoki ogromnego rozwoju.

Nauczyciel prowadząc szkołę, nie zapomina jednak o pracy nad oświatowem i ekonomicznem podniesieniem ludu. Wyjednął on otwarcie składnicy pocztowej, którą sam prowadzi, wdrożył akcję celem stworzenia wzorowego Kółka rolniczego, kasy Raffeisen'a. To też praca jego znajduje nietylko w Zarządzie I. Koła T. S. L., ale i w gminie samej ogromne uznanie.

II. Szkoła w Gumjerze.

Gumjera jest jedną z liczniejszych osad polskich w Bośni. Otwarcie szkoły nastąpiło dnia 10 listopada 1913. Szkołę umieszczono w jednej tylko izbie chłopskiej, bo innego odpowiedniego na szkołę lokalu nie było; Gmina zamierza osobny na szkołę wystawić budynek. Do szkoły wpisano 230 dzieci. Rzecz naturalna, że jest wprost fizyczną niemożliwością, w jednej izbie i przy jednej sile nauczycielskiej odpowiednio i z należyty'm skutkiem prowadzić naukę. Nigdy tu żadnej poprzednio szkoły ani nauki nawet tak zw. zimowej przez wędrownego nauczyciela nie było, to też wprawdzie dwurazowa jest nauka, ale tylko klasy pierwszej z dwoma oddziałami. Nauczycielem tej szkoły jest p. Adam Lorenz, ukwalifikowany na-leżycie.

Nauki religii udziela za osobnem wynagrodzeniem miejscowy proboszcz Maricz, z pochodzenia chorwat, mówiący dobrze po polsku, posługujący się jednak najchętniej językiem niemieckim.

Do szkoły należy także grunt gminny w obszarze około 10 morgów. Ludność do szkoły bardzo przywiązana, a dzieci bardzo chętnie do szkoły uczęszczają. Ze względu na bardzo liczną frekwencję konieczną okazuje się potrzeba szkołę tę obsadzić dwiema siłami nauczycielskimi w najbliższym przyszłym roku szkolnym.

III. Szkoła w Devetinie (Dziewięcinie).

Szkola ta ma swoją historję od marca 1914, bo dopiero 12 marca 1914 r. odbyło się uroczyste otwarcie tej polskiej placówki. Nie jest to szkoła tak liczna jak dwie poprzednie, bo też w Devetinie jest ludność w połowie polska a w połowie ruska. Ponieważ jednak na miejscu jest tylko proboszcz ruski, bo księdza łacińskiego przeniesiono do Gumjery, przeto tutaj jeszcze więcej potrzebną jest polska szkoła niż w innych gminach bośniackich czysto polskich, bo w ten tylko sposób można

uchronić Polaków od zruszczenia wobec szowinizmu ruskiego proboszcza.

Kierownikiem szkoły jest Korneli Dziurman, nadzwyczaj zdolny w szkole i oświacie polskich osadników w Bośni, nadzwyczaj oddany nauczyciel, to też szkoła bardzo pomyślnie się rozwija. Liczba dzieci szkolnych wynosi 100. Jest tylko klasa pierwsza o dwóch oddziałach, nauka zaś odbywa się rano i po południu.

Religii udziela za zezwoleniem biskupa sam nauczyciel, bo brak księdza łaćnińskiego wogóle. Lokal szkoły mieści się w chłopskiej chacie. Gmina jednak zamierza w najbliższej przyszłości wystawić odpowiedni dla szkoły budynek.

Grunt dla szkoły przeznaczony wynosi około 4 morgi i pole to nauczycielowi do użytku gmina oddała.

Nauczyciel ten ma zamiar na stałe już osiąść w Bośni i z całym zapałem poświęca się pracy nad podniesieniem miejscowej ludności.

IV. Szkoła w Bakińcach dolnych.

Szkoła ta należy już do powiatu Banialuka. Poziom oświaty ludności tej gminy jest nieco lepszy niż w innych gminach polskich, bo gmina ta ma szkołę już od trzech lat. Szkoła ta miała wprawdzie bardzo małe dane do rozwoju, bo ją prowadziła nauczycielka bez odpowiednich kwalifikacji, jednak ludność i do takiej garnęła się szkoły tak, że prawie wszystkie dzieci w wieku szkolnym ze szkoły tej korzystały i przynajmniej znajomość czytania i pisania ze szkoły tej wyniosły.

Tymczasem w lutym 1914 zmarła dotychczasowa nauczycielka ś. p. Anna Słowikówna i okazała się wobec tego nagląca potrzeba nietylko utrzymania, ale owszem podniesienia i ustalenia tej placówki. To też Zarząd I. Koła T. S. L. zamianował dla tej szkoły należycie kwalifikowanego nauczyciela w osobie Michała Chorążaka, który objawszy w połowie kwietnia obowiązki nauczyciela w Bakińcach dolnych od razu sposób i kierunek nauki dostosował do tak zw. planu kompromisowego tak, że szkoła ta otrzymuje i prawo publiczności a tem samem prawo obywatelstwa na gruncie bośniackim.

Liczba uczęszczających do szkoły dzieci wynosi 56. Szkoła ta na razie mieści się w najętej chłopskiej izbie, jednak tymczasowo tylko, bo gmina już rozpoczęła akcję celem wystawienia budynku szkolnego tak, że w niedługiej przyszłości szkoła ta pod swoim znajdzie się dachem.

Nauki religii udziela nadzwyczaj zacny proboszcz ks. Wolman z Machovljan.

W całej tej pracy oświatowej w Bośni siedł nam bardzo na rękę nasz rodak starosta w Prnjaworze WP. Jan Stonawski, za co też nie małe należy mu się uznanie.

SPRAWOZDANIE KOMISYI PRZEDSIĘBIORSTW.

Skład komisyi:

Przewodniczący: Edmund Piechnik.

Sekretarz: Tadeusz Piotrowski.

Członkowie: Dr. Gryziecki Mikołaj, Kopytkiewicz Henryk, Knapiński Juliusz, Kostecka Jadwiga, Kostecki Franciszek, Krzaczynski Stanisław, Krzyżanowski Jan, Orszulski Roman, Dr. Ostrowski Kazimierz, Peszkowska Michalina, Piechnik Edmund, Piotrowski Tadeusz, Pryziński Janusz, Dr. Reiner Ryszard, Ulkowski Franciszek, Dr. Wasung Władysław, Zaleski August, Żeleński Stanisław Gabryel.

Statystyka członków.

W roku 1913 wzrosła znacznie ilość członków zarówno zwykłych, jak i wspierających.

Uwidocznili to następujące zestawienie :

W roku	Ilość członków		Dochód z wkładek
	zwyčajnych	wspierających	
1909	709	142	K. 2024.—
1910	729	269	K. 3628.—
1911	708	381	K. 5002.—
1912	804	527	K. 6005.32
1913	837	527	K. 6752.36

Sprawą jednania członków zajmował się odrębny komitet, wybrany z członków Komisji przedsiębiorstw. W skład jego wchodził: Haraschin Karol, Kostecka Jadwiga, Knapieński Juliusz, Dr. Reiner Ryszard.

Komitet ten przedsięwziął akcyę na większą skalę, zmierzającą do zjednania jak największej ilości członków dla Koła.

Rozsyłał do szeregu osób w Krakowie zaproszenia do zapisania się na członków Koła, spowodował wydanie odezwy w pismach codziennych, odniósł się do różnych urzędów, szkół, instytucji, z wezwaniem, by osoby tam zatrudnione przystąpiły do Koła w charakterze członków. Zwiększył usilność prywatną członków Koła w kierunku jednania członków.

Nie wszystkie zamierzenia Komitetu weszły w życie, nie wszystkie zabiegi wydały pomyślny skutek.

Akcyja tego rodzaju, jeśli ma zapewnić pomyślne wyniki, nie może być dorywcza, chwilowa, lecz musi być prowadzona wytrwale i planowo. Sądzić też należy, że nowy Zarząd Koła przejąwszy *cum beneficio inventarii* te agendy, nie poniecha ich, lecz dalej w tym duchu, ulepszając z uwzględnieniem poczynionych doświadczeń dotychczasowe metody, akcyę tę będzie kontynuował.

Loterya spożywcza

urządzana corocznie od kilku lat cieszy się nigdy nie słabnącem, a przeciwnie wzrastającym powodzeniem.

Komitet Pań, kierowany przez patronującą mu stale JE. Panią Leową, zasilany corocznie nowemi, pełnemi zapału i pomysłowości Paniami, dąży do coraz większego ulepszenia lote-

ryi i przez dobór fantów i przez powiększenie liczby stolików i przez doskonalszą organizację techniczną.

Publiczność krakowska umie też ocenić cele loteryi, jak również zachęcona nadzieją wygrania doborowych fantów, otacza loteryę swem poparciem i zasila przez coraz liczniejszą frekwencyę.

Skarbonki obnośne.

Dobór kursorów oraz ściśle odgraniczenie ich terenu działania przynosi w dalszym ciągu pomyślne wyniki.

Niedaleką już będzie chwila, w której suma składek, uzbieranych do skarbonek obnośnych dosięgnie poważnej cyfry stu tysięcy koron.

Uwidoczni postępowanie następujące zestawienie:

Rok 1900	K 5.189·64
„ 1901	„ 3.999·13
„ 1902	„ 3.623·69
„ 1903	„ 3.529·49
„ 1904	„ 3.040·63
„ 1905	„ 4.700·32
„ 1906	„ 8.317·43
„ 1907	„ 8.715·55
„ 1908	„ 8.578·94
„ 1909	„ 8.127·01
„ 1910	„ 9.996·59
„ 1911	„ 8.922·58
„ 1912	„ 9.538·62
„ 1913	„ 10.939·74
Razem	K 97.219·36

Skarbonki stałe.

Ta gałąź przedsięwzięć Koła wykazuje stały wzrost. Obok zwiększenia się sumy składek zbieranych do skarbonek dawniej umieszczonych, Zarząd Koła otrzymuje częste zgłoszenia o umieszczenie skarbonek w lokalach i u osób, gdzie ich jeszcze dotąd nie było.

Ten wzrost, to dowód przedewszystkiem pamięci o celach Koła ze strony tych, którzy skarbonki te u siebie mają. Bez zachęty osobistej, przypominania, a choćby wskazania skarbonki nie możnaby zdobyć prawie datków.

To też nie zapoznając dobrej woli tych, którzy groszą swój do skarbonek składali, podziękowanie należy złożyć tym, którzy podjęli się ciężaru utrzymania u siebie skarbonek Koła. Spis tych osób oraz wyniki składek znajdują się na końcu sprawozdania.

Wycieczki statkami na Bielany.

Pogoda w oba dni Zielonych Świąt nie zawiodła, nie zatem nie stawało na przeszkodzie wycieczkom statkami na Bielany.

Znana jest tradycja mieszkańców Krakowa, by w dni Zielonych Świąt nawiedzić cichą zwykle pustelnię na Bielanych, odetchnąć świeżem powietrzem, rozweselić się w gwarze i ruchu, ożywiającym w te dni wzgórze Biełan.

To już daje przedsięwzięciu przewożenia statkami zapewnienie powodzenia, zwłaszcza że ten sposób lokomocyi obok pewnego właściwego sobie uroku ma nad innymi przewagę większej taniości.

Przytem coroczne doświadczenie wzmacnia sprawność organizacji, zmierzającej do coraz większego udogodnienia i uprzyjemnienia wycieczek.

Loterya artystyczna.

Zachęceni pomyślnym wynikiem pierwszej loteryi artystycznej postanowiła Komisya nadać tegorocznej większy rozmiar. Zamiast 3.000 losów, jak w r. 1912, wydano 5.000. Oczekiwania jednak nas zawiodły, nie udało się wszystkich losów rozsprzedać i czysty zysk nie o wiele przewyższył dochód uzyskany w r. 1912.

Kupony rabatowe i bloczki kupieckie.

Kupony rabatowe spotykają się z dziwną obojętnością zarówno u pp. kupców, jakoteż u publiczności.

W roku 1913 żadna firma nie przyjęła na się obowiązku umieszczenia u siebie skarbonki na kupony rabatowe, dochód zaś z kuponów zebranych w dotychczasowych miejscach, nietylko nie dorównał zeszłorocznemu, lecz nawet nieco się zmniejszył.

Nie pomogły odezwy do pp. kupców i do publiczności, powtarzane od czasu do czasu w pismach codziennych.

Bloczki kupieckie nie prosperowały też tak, jakby tego należało sobie życzyć, chociaż przyniosły pewną zniżkę ponad preliminowaną kwotę.

Publiczność nasza nie może nabrać przekonania, że jej obowiązkiem jest nietylko dawać posłuch apelom do jej ofiarności, lecz samej żądać, by jej dawano możność świadczenia na cele narodowe. Gdyby P. T. Publiczność głośno przy każdej sposobności żądała rachunków na bloczkach T. S. L., to właściciele firm chętnieby temu dali ucho.

Podatek 2 hal. na cele T. S. L. to dodatek chyba nie dotkliwy do rachunku za spożyte jadło i napoje.

Ale obowiązek narodowy ciąży i na właścicielach firm. Znając naszą publiczność powinni oni wiedzieć, że rzadko ona

się upomni o rachunek na bloku T. S. L., ale przedłożony sobie rachunek przyjmie i kwotę 2 hal. bez protestu dorzuci. P. T. właściciele firm nie powinni się zrażać tem, że czasem z tego powodu powstanie pewne nieporozumienie z gościem. Nieporozumienia na tem tle prawie się nie zdarzają, a przy odpowiedniem postępowaniu dadzą się uniknąć.

Podnosząc ogólną apatję w odniesieniu do bloków kupieckich z tem żywszą wdzięcznością wyrazić musimy uznanie tym P. T. firmom, które dawniej bloki te u siebie zaprowadziły i używając ich do rachunków dla gości spory dochód na cele narodowe Kołu naszemu przysparzają.

Wykaz tych firm i wysokość dochodu w zestawieniu rachunkowem. Wyrażając podziękowanie i wdzięczność właścicielom firm nie możemy pominąć również współpracowników, personalu, zajętego w tych firmach. Ich gorliwości, ich pamięci, a często zręczności zawdzięczać możemy, że bloczki nasze mają w tych firmach popyt, a nasze Koło dochód z tego tytułu.

Spełniając miły obowiązek złożenia pp. współpracownikom tych firm najserdeczniejszego podziękowania podnosimy ze szczególnem uznaniem Szanowny personal zakładów: p. Mrozowskiego i firmy Noworolski z p. Flisarskim na czele.

Wydawnictwa. — Nalepki na dochód budowy szkoły w Maryańskich Górach.

Po długiej bardzo przerwie podjęła Komisya w roku bież. działalność wydawniczą. Budowa szkoły w Maryańskich Górach nastęrczała dobrą potemu sposobność.

Postanowiła tedy Komisya wydać na dochód budowy szkoły nalepki listowe z ryciną przedstawiającą gotowy już budynek szkolny.

Pierwszy nakład w ilości 100.000 sztuk rozszedł się bardzo szybko. Tem zachęcona Komisya podjęła drugi nakład znacznie zwiększony, bo w ilości 200.000 sztuk nalepek. Rozsprzedaż drugiego nakładu jest w toku, po dotychczasowym popycie sądzić można, że rozejdzie się on w całości.

Pracę, połączoną z tem wydawnictwem łącznie z ekspedycją, dosięgającą cyfr tysięcznych wykonali wyłącznie prawie skarbnik Koła p. Edward Kostecki oraz wchodząca również w skład Zarządu Koła p. Jadwiga Kostecka.

Kinoteatr.

Po latach, a raczej miesiącach tłustych przyszły chude. Kinoteatr otwieraliśmy pod szczęśliwemi auspicjami, byliśmy bowiem pierwsi. Ale wnet zaczęły powstawać inne podobne przedsiębiorstwa, mające nad nami tę wyższość że rozporządzały

kapitałem, miały większe lokale do przedstawień, jednym słowem lepsze warunki konkurencyjne.

W tych stosunkach musiał Zarząd kinoteatru wyteńczyć wszystkie swe siły, by sprostać w walce, jaka się między przedsiębiorstwami kinematograficznymi musiała siłą rzeczy wytworzyć. Przytem nie wolno było zapomnieć, że publiczność stawia wyższą skalę wymagań do przedsiębiorstwa T. S. L., niż do innych, że to co toleruje gdzieindziej, piętnuje w kinoteatrze T. S. L.

Rosnące z dniem każdym praktyczne doświadczenie było cenną podporą pracy Zarządu kinoteatru. Doświadczenie to jednak pouczyło, a raczej przypomniało prawdę dawno wypróbowaną, że zarząd wielogłowy jest zawsze ciężki i nieprzydatny do przedsiębiorstw natury bądźcobądź handlowej, jakim mimo wszystko jest kinoteatr. Postanowił też Zarząd Koła stworzyć zarząd jednoosobowy, chodziło zaś tylko o wybór osoby. Od 1. lipca 1913 r. objął zarząd kinoteatru p. Janusz Gerżabek, członek Zarządu Koła.

Stosunek ułożył się w ten sposób, że cała administracja przedsiębiorstwa należy do p. Gerżabka, on ją prowadzi pod własną odpowiedzialnością, a do komisji kinematograficznej należy tylko nadzór repertuaru oraz ingerencya i pociąganie do odpowiedzialności administratora w razie spostrzeżonych nieprawidłowości.

Ta zmiana systemu zarządu wyszła na dobre przedsiębiorstwu. Cała machina zaczęła iść sprawniej, poziom artystyczny przedstawień się podniósł, co zatem idzie, frekwencya się wzmożła. Dla kasy zaś Koła stał się ten obrót rzeczy również początkiem lepszej doli: administrator zagwarantował pewien stały dochód. Rezultat finansowy roku 1913 przedstawia się w ten sposób, że pomimo wszystkich mniej pomyślnych okoliczności zdołaliśmy zamortyzować znaczną część wkładów w kinoteatr.

Pomimo tych trosk natury finansowej nie spuszczał Zarząd Koła z oka i pamięci, że kinoteatr ma firmę T. S. L., że zatem z założenia jego wynika, że ma być nie tylko przedsiębiorstwem dochodowym ale i czynnikiem oświatowym. To zestawienie, mogące się wydawać kwadraturą Koła, było przedmiotem troski i debat Zarządu Koła.

Stereoglob.

Nadzieje przywiązywane do przedsiębiorstwa tego zawiodły zupełnie.

Czy informacye o rentowności stereoglobu, na których opieraliśmy nasze kalkulacye, okazały się błędne, czy wyrastające jak z podziemi liczne przedsiębiorstwa kinematograficzne

odciągnęły publiczność od mniej interesujących pokazów w stereoglobie, trudno zbadać; prawdopodobnie obie przyczyny wpłynęły na całkowite wprost obniżenie frekwencji w stereoglobie.

Komisya podjęła akcyę celem zorganizowania wycieczek szkolnych do stereoglobu. Wedle planu Komisji wszystkie szkoły krakowskie winny w dnie przez Dyrekcyę szkół oznaczone klasami pod kierunkiem nauczycieli odwiedzać stereoglob.

Dla dzieci szkolnych stanowić to mogło poważny czynnik kształcący, a dla Koła otwierało perspektywę rentowności stereoglobu.

Rada szkolna m. Krakowa, a w szczególności jej referent p. radca Dobrzański zajął bardzo przychylne wobec tego planu stanowisko i zalecił Dyrekcyom szkół urządzenie stałych wycieczek dzieci szkolnych do stereoglobu. Niestety, pomimo sprzyjających okoliczności plan ten zawiódł.

To ostatecznie podcięło byt stereoglobu. Stały deficyt tego przedsiębiorstwa zmusił Zarząd Koła do jego zamknięcia i wystawienia aparatu na sprzedaż.

Zbiórka staniolu.

W roku sprawozdawczym zaczął Zarząd Koła zbieranie odpadków metalowych. Z pomocą Zakładu czyszczenia miasta rozmieszczono w najważniejszych handlach puszk i umieszczono wezwania do Publiczności, by odpadki metalowe tam wrzucała. Zawartość puszek dzięki uprzejmości Zakładu czyszczenia m. składa się w ubikacjach tego Zakładu.

Ze sprzedaży tych odpadków uzyskano w r. 1913 kwotę 48 koron.

Obok tego rezultatu finansowego podnieść należy moment pedagogiczny tego przedsiębiorstwa.

Publiczność nasza widząc te pomyślne wyniki nabierze przekonania, że nawet przedmioty zużyte nie są pozbawione wartości, że nie należy nawet drobiazgów pozornie bezwartościowych porzucać.

Obok zainicyowała Komisya zbieranie staniolu. Na skutek jej odezw zaczyna napływać do lokalu Koła ten artykuł, na razie jednak zbyt mała ilość zebranego materiału nie pozwoliła na jego spieniężenie.

SPRAWOZDANIE ADMINISTRACYJNE ZARZĄDU KOŁA I.

Referent: Sekretarz Koła.

Personal: urzędnik kancelaryjny Ignacy Solarz.

Kursor do zbierania wkładek: Jan Wójtowicz.

Kwestorzy do skarbonek obnośnych: Michał Drzewiecki, Aleksander Rybka.

Wzmagająca się z rozrostem działalności Koła agenda kancelaryjna wymaga, by w sprawozdaniu poświęcić parę zdań tej formalnej stronie spraw Koła. Dlatego występuje Zarząd Koła po raz pierwszy ze sprawozdaniem administracyjnym.

Wielka korespondencya, liczne przedsiębiorstwa wymagające rozpisywania odezw, zaproszeń, podziękowań i t. d., akcya celem jednania członków, częste posiedzenia prezydium, zarządu i jego komisyi, dają wiele pracy koniecznej.

Stąd już od lat kilku Koło zatrudniało w godzinach popołudniowych stałą siłę kancelaryjną. Zakres działania kancelaryi, utworzonej w ten sposób, zwiększał się coraz bardziej i już od roku 1911 jeden urzędnik w kancelaryi zatrudniony przez kilka godzin popołudniowych nie mógł sprostać agendom.

Zarząd Koła, jak to już zauważono w sprawozdaniu zeszłorocznem, radził sobie w ten sposób, że w czasach więcej zgłoszonych wyteżonych czynności, jak n. p. w okresie ekspedycyi rocznego sprawozdania, urządzenia loteryi artystycznej i spożywczej posiłkował się siłą pomocniczą dorazowo na dany okres czasu przyjętej. Na rok 1913 zatwierdziło ten proceder Walne Zgromadzenie, dając w preliminarzu budżetowym na ten cel odpowiedni kredyt.

Dziennik podawczy wykazuje 1600 liczb wpływu i wysyłek oprócz posyłek kasowych i odnośnych przedsiębiorstw. Ta cyfra nie może dać wyobrażenia o rozmiarze agend. Jedna liczba czynności obejmuje zarazem wpływ i jego załatwienie. Na załatwienia składają się nieraz liczne, czasem w setki idące ekspedycye a objęte jedną liczbą czynności, to też dopiero zestawienie dziennika podawczego z książką rachunków za portorya wykaże ilość czynności kancelaryjnych.

Wedle tego obliczenia wysłano w roku 1913:

listów zwykłych i pocztówek	1325
pakietów	146
listów poleconych	155
telegramów	74
druków	20650

Razem . . . 22350

Oprócz tego poruczyć musiano urzędnikowi kancelaryjnemu załatwianie licznych spraw drobnych administracyjnych, zarząd lokalu, wypłatę drobnych rachunków bieżących, udzielanie informacji osobom przychodzącym do Koła i t. d.

Do administracyi należy również formalna strona obrotu pieniężnego, rachunkowość. W dotychczasowych sprawozdaniach dla braku odrębnego oddziału poświęconego administracyi, mówił o niej Zarząd Koła przy sprawozdaniu finansowem.

Rachunkowość Koła prowadzi dotąd skarbnik a jak widać z wniosków komisji rewizyjnej, wzorowo.

Wskutek wzrostu wpływów i wydatków jest to praca przechodząca siły jednego człowieka i to mogącego jej poświęcić czas wolny od zajęć.

Zarząd Koła zastanawiał się już poważnie nad potrzebą przyjęcia do kancelaryi Koła urzędnika o wyższych kwalifikacyach, któryby spełniał część pracy koncepcyjnej, a zarazem prowadził księgi rachunkowe pod dozorem skarbnika. Realizując tę myśl pozostawia się jednak nowemu zarządowi.

Zamknięcie kasowe i ra-

PRZYCHÓD.

PRZYCHODY I ROZCHODY

	K	K
1. Majątek Koła w dniu 31. grudnia 1912		18.952:55
2. Wkładki członków:		
a) zwyczajnych	1.675:86	
b) wspierających	5.076:50	6.752:36
3. Dary i nadatki przy wkładkach:		
a) dary ogólne (wykaz L. 1)	575:55	
b) dary na budowę szkoły w Maryańskich Górach (wykaz L. 2)	107:—	
c) nadatki członków zwycz. (wykaz L. 3)	17:—	
d) dary na urządzenie „Gwiazdki“ (wyk. L. 4)	282:70	982:25
4. Składki okolicznościowe (wykaz L. 5)		326:80
5. Subwencje:		
a) subwencje różnych instytucji (wykaz L. 6)	27.889:08	
b) udziały Kół T. S. L. na szkołę Związkową w Jaworzu (wykaz L. 7)	2.300:—	30.189:08
6. Skarbonki obnośne (wykaz L. 8)		10.939:74
7. Skarbonki stałe:		
a) zebrane do skarbonek (wykaz L. 9)	1.957:60	
b) za zgubioną skarbonkę	7:—	1.964:60
8. Kupony rabatowe (wykaz L. 10)		116:32
9. Bloki kupieckie (wykaz L. 11)		750:40
10. Przedsiębiorstwa:		
a) loterya spożywcza	5.376:41	
b) loterya artystyczna	2.872:08	
c) wycieczka statkami	4.561:44	
d) Kinoteatr	30.019:60	
e) nalepki	831:04	43.660:57
11. Odsetki od lokacji kapitału		17:69
12. Różne dochody		210:—
13. Pożyczka budowlana		10.000:—
14. Pożyczka krótkoterminowa		50.000:—
		<u>174.862:36</u>

ZARZĄD KOŁA:

Witold Ostrowski,
przewodniczący.

Edward Kostecki,
skarbnik i prowadzący księgi.

Adam Bielecki,
sekretarz.

chunkowe za r. 1913.

KOŁA W ROKU 1913.

ROZCHÓD.

	K	K
1. Szkoły analfabetów w Krakowie:		
a) na Kleparzu	737:24	
b) na Zwierzyńcu	37:50	774:74
2. Szkoły ludowe na Śląsku i Morawach:		
a) w Jaworzu średnim	6.590:89	
b) w Maryańskich Górach	13.680:61	
c) w Radwanicach	10.566:28	30.837:78
3. Ochronki na Śląsku i Morawach:		
a) w Maryańskich Górach	1.724:12	
b) w Witkowicach	2.747:46	4.471:58
4. Szkoły ludowe w Bośni:		
a) w Bakińcach dolnych	550:—	
b) w Gmujerze	777:86	
c) w Rakovac	1.715:96	3.043:82
5. Akcja oświatowa w Bośni		789:62
6. Akcja oświatowa na Spiżu		180:—
7. Czytelnie i wypożyczalnie		718:02
8. Stypendium białskie		100:—
9. Dar Grunwaldzki: 3 rata z deklarowanych 2.000 K		400:—
10. Subwencja dla szkół uzupełniających przemysłowych na Śląsku i Morawach		250:—
11. Zarządowi głów. T. S. L. 25% od wkł. za r. 1912		1.501:53
12. Koszta przedsiębiorstw:		
a) loterya spożywcza	695:10	
b) loterya artystyczna	804:02	
c) wycieczka statkami	2.404:12	
d) Kinoteatr	27.000:—	
e) nalepki	380:68	
f) odpadki metalowe	8:40	31.292:32
13. Administracja:		
a) koszt ściągania wkładek	775:65	
b) konserwacja skarbonek	46:78	
c) płaca urzędnika kancelaryjnego	765:—	
d) czynsz za lokal, usługa, światło, opał, telef.	1.200:18	
e) wydatki biura, portorya itp.	540:38	
f) zakupno inwentarza biurowego	14:—	
g) druki	646:08	3.988:07
14. Koszta skarbonek obnośnych		2.026:04
15. Koszt zmiany kuponów rabatowych		6:85
16. Druk i zakupno książek blokowych		298:94
17. Koszta delegacji na Walny Zjazd		240:—
18. Zakupno kalendarza „Rola“		8:—
19. Odsetki od długów hipotecznych		706:—
20. Odsetki od pożyczek budowlanych		930:68
21. Budowa szkoły w Maryańskich Górach		60.000:—
22. Majątek Koła w dniu 31. grudnia 1913 r.		32.298:37
		<u>174.862:36</u>

KOMISYA REWIZYJNA:

Klaudysz Dębicki. inż. Kaz. Dutczyński. Michał Konopiński.
Jan Maurizio. Karol Rolle.

Bilans Koła z dniem 31. grudnia 1913 r.

STAN CZYNNY.		K	h
1. Gotówka w kasie		11.506	46
2. Budynek szkolny w Maryańskich Górach		94.942	81
3. Wartość wydawnictw		477	31
4. Wartość odznak		133	20
5. Kinoteatr		9.406	24
6. Stereoglob		1.905	91
7. Dłużnicy		20	—
		118.391	93
STAN BIERNY.			
1. Zarząd Główny T. S. L.		8.593	56
2. Długi hipoteczne		20.000	—
3. Pożyczki budowlane		57.500	—
		86.093	56
ZESTAWIENIE.			
Stan czynny		118.391	93
Stan bierny		86.093	56
Majątek Koła		32.298	37

Rzut oka na dotychczasową działalność I. Koła T. S. L. w Krakowie.

Rok	Liczba członków	P R Z Y C H Ó D							
		Fundusz bieżący Koła							
		Wkładki członków		Subwencye		Inne przychody		Razem	
		K	h	K	h	K	h	K	h
1894	553	1196	80	—	—	677	72	1867	92
1896	443	936	40	—	—	1181	78	2118	18
1897	439	1580	80	—	—	1172	03	2752	83
1899	466	954	—	400	—	295	90	1649	90
1900	456	723	—	400	—	5001	23	6124	23
1901	451	649	—	300	—	4003	51	4952	51
1902	442	695	—	800	—	3519	55	5014	55
1903	427	880	—	1200	—	3541	69	5541	69
1904	539	868	—	1342	—	4066	27	6279	27
1905	560	994	—	1100	—	5350	—	7444	—
1906	578	1108	—	1350	—	10411	28	12869	28
1907	613	1137	—	1000	—	13237	11	15374	11
1908	775	1128	—	1991	50	8572	87	11692	37
1909	886	2024	—	1200	—	15845	94	19069	94
1910	1112	3628	—	6913	21	22128	11	32669	32
1911	1202	5002	—	11870	52	29993	57	46866	09
1912	1335	6005	32	29551	22	118534	19	154090	73
1913	1364	6752	36	30189	08	118968	37	155909	81
Budżet na rok 1914	—	10530	—	38200	—	108310	78	157040	78

Strazza zamknięcia z dnia 31. grudnia 1913.

Rachunek	Cyfry obrotu		Rach. bilansu		Rach. strat i zysków	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
wkładek członków zwyczajnych		1675 86			1675 86	
wkładek członków wspierających		5076 50			5076 50	
darów		982 25			982 25	
składek okolicznościowych		326 80			326 80	
subweny	46 78	30189 08			30189 08	
skarbonek stałych		1964 60			1917 82	
skarbonek obnośnych	6	10939 74			10939 74	
kuponów rabatowych	298 94	116 32			109 47	
bloków kupieckich	482 31	750 40		477 31	451 46	
wydawnictw	775 65	5				775 65
kosztu zbierania wkładek	2026 04	60				2026 04
kosztu skarbonek obnośnych	1260 18					1200 18
kosztu lokalu	765					765
wynagrodzenia urzędnika kancelaryjn.	1203 04	2 58				1200 46
wydatków biura	718 02					718 02
czytelni i wypożyczalni	737 24					737 24
szkoły analfabetów w Krakowie	37 50					37 50
szkoły analfabetów na Zwierzyncu	6590 89					6590 89
szkoły w Jaworzu Średniem	13680 61					13680 61
szkoły w Maryańskich Górach	10566 28					10566 28
szkoły w Radwanicach	550					550
szkoły w Bakińcach dolnych	777 86					777 86
szkoły w Gumierze	1715 96					1715 96
szkoły w Rakovac	1724 12					1724 12
ochronki w Maryańskich Górach	2747 46					2747 46
ochronki w Witkowicach	791 65	2 03				789 62
akcyi w Bośni						

akcyi na Spiżu	180					180	
subweny dla szkół uzupełniających	250					250	
loteryi spożywczej	695	5376 41			4681 31		
loteryi artystycznej	804	2872 08			2068 06		
wycieczki statkami	2404 12	4561 44			2157 32		
kinoteatru	36406 24	30019 60		9406 24	3019 60		
stereogloubu	1905 91			1905 91			
nalepek	380 68	831 04			450 36		
odpadków	8 40					8 40	
odznak	133 20			133 20			
budowy szkoły w Maryańskich Górach	94942 81			94942 81			
pożyczek budowlanych	7430 68						
długów hipotecznych		64000	57500			930 68	
odsetek od długów hipotecznych		20000	20000				
odsetek z lokacyi kapitału	706				17 69		
dłużników	58 20	76 11		20			
Zarządu Głównego T. S. L.	30352 47	38946 03					
podatku Zarządowi Głównemu T. S. L.	1501 53		8593 56				
stypendyum bialskiego	100						
daru Grunwaldzkiego	400						
kalendarza „Rola”	18	10					
różnych dochodów		210			210		
kosztów delegacyi na Walny Zjazd	240	58506 05		11506 46	18952 55		
kasy	70012 51	18952 55					
strat i zysków			32298 37			32298 37	
Czysty majątek	296452 47	296452 47	118391 93	118391 93	83225 87	83225 87	

PRZYCHODY

Budżet Koła

	K	K
1. Pozostałość kasowa z roku 1913		11.506·46
2. Wkłady członków a) zwyczajnych	3.066·—	
b) wspierających	7.464·—	10.530·—
3. Subwencje spodziewane od różnych władz i instytucji:		38.200·—
4. Udziały Kół T. S. L. na szkołę związkową w Jaworzu:		
a) Koło Pań, Kraków	3.000·—	
b) „ Rzeszów	800·—	
c) „ Tarnów	1.600·—	
d) „ Bochnia	200·—	
e) „ Wadowice	300·—	5.900·—
5. Dary, subwencje i inne dochody na budowę szkoły w Maryańskich Górach:		
a) Rata za rok 1914 subwencji z Daru Grunwaldzkiego	5.000·—	
b) Rata za rok 1913 daru Cechu rzeźników i masarzy w Krakowie	400·—	
c) Sejm galic. tytułem I. raty anuitetowej na spłatę pożyczki hipotecznej zaciągniętej na szkołę w Leszczynach	1.200·—	
d) Pożyczka hipoteczna bankowa	46.000·—	
e) Pożyczka hipoteczna na II. miejsce	15.410·78	
f) Inne przychody	1.000·—	69.010·78
6. Dochody szkoły w Maryańskich Górach:		
a) Ekwiwalent czynszu	6.000·—	
b) Od ludności miejscowej	100·—	6.100·—
7. Dochody ochronki w Maryańskich Górach:		
Ekwiwalent czynszu	1.000·—	
8. Składki na urządzenie „Gwiazdki“	500·—	
9. Dary i składki okolicznościowe	1.000·—	
10. Skarbonki stałe	2.000·—	
11. Skarbonki obnośne	10.500·—	
12. Kupony rabatowe	100·—	
13. Bloki kupieckie	1.000·—	
14. Wydawnictwa	50·—	
15. Przedsiębiorstwa	11.000·—	
16. Dochód z podnajęcia lokalu	150·—	
		168.547·24

na rok 1914.

ROZCHODY

	K	K
1. Szkoły analfabetów: a) w Krakowie	800·—	
b) na Zwierzyńcu	400·—	
c) w Maryańskich Górach	300·—	
d) w Witkowicach	300·—	
e) w Radwanicach	300·—	
f) w Jaworzu	300·—	
g) w Bakińcach	250·—	
h) w Dewetynie	250·—	
i) w Gumjerze	250·—	
k) w Rakovae	250·—	3.400·—
2. Szkoły ludowe na Śląsku i Morawach:		
a) w Jaworzu	7.043·—	
b) w Maryańskich Górach	19.793·—	
c) w Radwanicach	12.184·—	39.020·—
3. Ochronki kresowe: a) w Maryańskich Górach	2.760·—	
b) w Witkowicach	2.600·—	5.360·—
4. Szkoły uzupełniające na Śląsku i Morawach		3.000·—
5. Szkoły lud. w Bośni: a) w Bakińcach	1.016·—	
b) w Dewetynie	1.016·—	
c) w Gumjerze	2.046·—	
d) w Martinac	650·—	
e) w Rakovae	3.450·—	8.178·—
6. Akcja oświatowa w Bośni		1.000·—
7. Akcja oświatowa na Spiżu i Węgrzech		2.000·—
8. Czytelnie i wypożyczalnie		1.000·—
9. Odczyty popularne		100·—
10. Urządzenie „Gwiazdki“ w szkołach i ochronkach kresowych		1.200·—
11. Stypendyum bialskie		100·—
12. Rata za rok 1914 Daru Grunwaldzkiego		400·—
13. 25% od wkładek Zarządowi Głównemu T.S.L.		2.650·—
14. 10% od wkładek Związkowi Okręgow. T.S.L.		1.053·—
15. Koszt skarbonki obnośnej		2.000·—
16. Koszt ściągania wkładek		1.150·—
17. Akcja jednania nowych członków		800·—
18. Konserwacja skarbonek		100·—
19. Druk książeczek blokowych		200·—
20. Administracja		5.440·—
21. Koszta inwestycyjne przedsiębiorstw		6.600·—
22. Wyrównanie Rku bież. w Zarządzie Gł. T. S. L.		6.092·03
23. Budowa szkoły w Maryańskich Górach:		
a) spłata pożyczki budowlanej	41.680 36	
b) wyrówn. rach. za bud. szkoły p. Kornowi	15.410·78	
c) strata na kursie przy realizowaniu pożyczki hipot., koszta intabulacji etc.	2.927 84	
d) dwie raty półr. amortyz. pożyczki hipot.	2.708·17	
e) upłata kapitału i odsetki od pożyczki hipotecznej na szkole w Leszczynach	2.040·—	
f) upłata kapitału i odsetki od pożyczek krótkoterminowych	7.437·06	
g) oparkanie parceli, urządzenie ogrodu i boiska gimnastycznego	4.000	
h) wewnętrzne urządzenie budynku szkolnego	1500·—	77.704·21
		168.547·24

Koszta utrzymania ochronnek i szkół.

	Lokal, usługa opłać i adaptacje		Place i remunerac. nauczycieli		Wydatki szkolne i administrac.		Zakupno inwentarza		RAZEM	
	K	h	K	h	K	h	K	h	K	h
1. Ochronki na Morawach:										
a) w Maryańskich Górach	—	—	1673	26	—	—	50	86	1724	12
b) w Witkowicach . . .	930	—	1589	93	200	33	27	20	2747	46
2. Szkoły na Śląsku i Morawach:										
a) w Jaworzu średniem	427	07	5592	62	271	20	300	—	6590	89
b) w Maryańskich Górach	295	—	10332	39	1676	81	1376	41	13680	61
c) w Radwanicach . . .	313	60	8531	08	699	77	21	83	10566	28
3. Szkoły w Bośni:										
a) w Bakinacach dolnych	—	—	550	—	—	—	—	—	550	—
b) w Gunjerze . . .	—	—	548	66	229	20	—	—	777	86
c) w Rakovae . . .	—	—	1400	—	315	96	—	—	1715	96
d) ogólna akcja w Bośni	—	—	—	—	789	62	—	—	789	62
Razem . .	2965	67	30217	94	4182	89	1776	30	39142	80

DODATEK DO SPRAWOZDANIA KASOWEGO.

WYKAZ L. 1.

Dary ogólne.

	koron
Różni na szkołę w Radwanicach	115—
WP. Dr. Fendler	80—
„ Bończa Leonard	50—
„ Rolle Karol	50—
„ Dr. Tabor	40—
„ Siedlecki Tadeusz	30—
„ Ripper Aleksander	25—
„ ś p. Satalecki Wincenty	25—
„ N. N.	20—
Towarzystwo pomocy naukowej Orłowa	20—
WP. Domagała Marcin za pośrednictwem WP. Cichego	10—
„ Dr. Frühling	10—
„ Dr. Haberowa Estera	10—
„ Hechter K.	10—
„ Laiman Michał	10—
„ Rolle Karol	10—
Różni za pośrednictwem Administracji „Czasu“	7 86
WP. Burzyński Stanisław	5—
„ Kmiecik Piotr	5—
„ Procajłowicz Antoni	5—
„ Inż. Till Stanisław	5—
„ Gerżabek Janusz	3—
„ Piotrowski Tadeusz	3—
„ Procajłowicz Antoni	3—
„ Skrocki Stefan	2 20
„ Dr. Glückstein Marcin	2—
„ G. S.	2—
„ Ziembicki Z.	1 27
Towarzystwo Urzędników pocztowych	1 12
WP. Bernacki Józef	1—
„ Attesländer Maksymilian	1—
„ Haraschin Karol	1—
„ Bronner S.	1—
„ Feyrich Józef	1—
„ Korzeń Paweł	1—
„ Dr. Komorowski	1—
„ Piotrowski Tadeusz za wygrany zakład	1—
„ Grabowski za pośrednictwem WP. Piotrowskiego Tadeusza	1—
Uczniowie III. kl. wydz. za pośrednictwem WP. Piotrowskiego Tad.	1—
WP. Tomaszewski Julian	1—
„ Knapieński Juliusz	1—
Ks. Szydelski	1—
WP. Piotrowski Tadeusz	—60
„ Aksman Ludwik	—50
„ Bienkiewicz Stanisław	—50
„ Sperling Juliusz	—50
Razem kor.	575 55

WYKAZ L. 2.

Dary na budowę szkoły w Maryańskich Górach.

	koron
WP. Dr. Ostrowski Kazimierz	60.—
Spółka kredytowa stolarzy	25.—
WP. Hypta Franciszek	10.—
„ Kornecka Tekla	10.—
„ Chrzęszczyńska Emilia	2.—
Razem kor.	107.—

WYKAZ L. 3.

Naddatki Członków zwyczajnych.

	koron
WP. Bober Jakób	1 —
„ Dobrzański Władysław	2.—
„ Domański Bogusław	1.—
„ Dziewoński Władysław	3 —
„ Grabiecka Marya	2.—
„ Grabiecki Leopold	2.—
„ Lenert Franciszek	1 —
„ Makomaski Romuald	—50
„ Maywald Zygmunt	1.—
„ Michalski Stanisław	—50
„ Miedniak August	2.—
„ Tilles Emanuel	1.—
Razem kor.	17.—

WYKAZ L. 4.

Dary na urządzenie „Gwiazdki“ dla dzieci w szkołach utrzymywanych przez I. Koło T. S. L.

Zebrane na listę WP.:	koron
Ostrowski Witold	156.—
Wasungowa Nola	32 30
Kostecka Jadwiga	31.—
Ks. Piechnik Józef	24 20
Jachymiak Ludwik	10.—
Rzewuski Lesław	8 70
Haraschin Karol	7 60
Procajłowicz Antoni	7.—
Dr. Reiner Ryszard	3 90
Prof. Magiera Jan	2.—
Razem kor	282 70

WYKAZ L. 5.

Składki okolicznościowe.

	koron
Zebrane na Zjeździe koleżeńskim przez WP. Piechnika Edmunda	92 70
Zebrane na uczcie jubileuszowej WP. Konopińskiego	78.—
Zebrane we Florencyi podczas polskiej uroczystości od uczestników wycieczki Ogniska nauczycielskiego przez WP. Piotrowskiego	48 60
Zamiast wieńca na trumnę śp. Dra Iskrzyckiego — członkowie Wydziału I. Koła T. S. L.	41.—
Do przeniesienia	260 30

	kor.
Z przeniesienia	260 30
Z okazji poświęcenia letniej kawiarni Sauera, składka	35—
Z okazji ślubu WP. Ulkowskich. Różni	26 50
Zamiasł wieńca na trumnę śp. Dra Iskrzyckiego Dr. Kazimierz Ostrowski	5—
Razem kor.	326 80

WYKAZ L. 6.

Subwencje różnych instytucji.

	koron	koron
Wydział krajowy, Lwów:		
na szkoły na Śląsku i Morawach	8500—	
na ochronki na Śląsku i Morawach	500—	
na akcyę oświatową w Bośni	1000—	10000—
Sejm śląski:		
na szkołę w Radwanicach	1000—	
na szkoły w Jaworzu	800—	1800—
Subwencya na akcyę oświatową w Bośni		3000—
Rada miasta Krakowa:		
na cele ogólne	1600—	
na akcyę oświatową w gminach podmiejskich	500—	2100—
Zarząd Główny T. S. L.:		
na budowę szkoły w Maryańskich Górach (z funduszu Daru Grunwaldzkiego)	5000—	
na szkołę analfabetów w Krakowie za rok 1911/12	500—	
na szkołę analfabetów w Krakowie za rok 1912/13	400—	
na szkołę analfabetów w Maryańskich Górach	200—	
na szkołę analfabetów w Witkowicach	280—	6380—
Kasa Oszczędności miasta Krakowa		600—
Powiatowa Kasa Oszczędności, Kraków		100—
Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń, Kraków		700—
Izba handlowa i przemysłowa, Kraków		200—
Spółka fakturowa, Kraków		200—
Filia Banku przemysłowego, Kraków		150—
Cech rzeźników i masarzy, Kraków		800—
Związek katolickich krawców, Kraków		50—
Magistrat miasta Bochni		25—
Wydział Rady powiatowej, Ropczyce		10—
Zarząd szybów kopalni hr. Salma, opłaty szkolne za dzieci w Radwanicach		1774 08
Razem kor.		27889 08

WYKAZ L. 7.

Subwencje Kół T. S. L. utrzymujących szkołę związkową w Jaworzu Średnim na Śląsku.

	koron
Koło Pań, Kraków	1000—
Koło T. S. L., Rzeszów	800—
Koło T. S. L., Wadowice	300—
Koło T. S. L., Bochnia	200—
Razem kor.	2300—

WYKAZ L. 8.

Skarbonki obnośne.

	Kwesor pierwszy Kor.	Kwesor drugi Kor.	Razem Kor.
Styczeń	450'09	474'68	924'77
Luty	441'25	413'61	854'86
Marzec	422'81	465'85	888'66
Kwiecień	395'36	452'42	847'78
Maj	447'20	476'23	923'43
Czerwiec	425'01	451'69	876'70
Lipiec	504'19	477'04	981'23
Sierpień	512'74	459'18	971'92
Wrzesień	448'09	446'74	894'83
Październik	518'81	455'34	974'15
Listopad	504'44	471'01	975'45
Grudzień	449'36	376'60	825'96
Razem kor.	5519'35	5420'39	10939'74

WYKAZ L. 9.

SKARBONKI STAŁE.

Magistrat stoł. król. miasta Krakowa.

	Kor.
Wydział III a — WP. Kasper Nowak	173'87
„ I b — WP. Dr. Reiner Ryszard	53'04
„ III a — WP. Józef Woźniak	43'43
„ V a — WP. Józef Błotnicki	42'66
Kasa Elektrowni miejskiej — WP. Franciszek Kostecki	30'32
„ Gazowni miejskiej	28'17
Wydział IV. — WP. Wincenty Sawiński	11'05
Sekretaryat prezydyalny (Kancelarya II)	10'22
Ekonomat miejski	5'—
Wydział V b — WP. E. Kubalski	4'92
Wydział IV	4'63
Sekretaryat Prezydyalny (Kancelarya I)	2'17
Izba Obrachunkowa miejska — WP. Kowalewski	1'99
Budownictwo miejskie — WP. A. Graca	1'50
Wydział I a — WP. Stanisław Batko	1'40
Komisarz Obwodu I. — WP. Górski	1'—
Wydział V b — Sala główna	1'—
„ III a — WP. Dr. Maryan Kleja	1'—
Razem kor.	417'37

Dyrekcya c. k. kolei państwowych,

	Kor.
Kasa biletowa II klasy — Dworzec kolejowy	9'44
Urzędnicy Oddziału VI	5'79
Urząd ruchu c. k. kolei państwowych	2'16
Urzędnicy Oddziału VII	1'34
Razem kor.	18'73

C. k. Urząd poczt i telegrafów.

	Kor.
Urząd pocztowy Kraków I — Kasa telegraficzna	16'94
Sekcyja telefoniczna — WP. Inż. Dutczyński	10'51
Urząd pocztowy Kraków III.	7'25
Urząd pocztowy na dworcu kolejowym	4'55
Razem kor.	39'25

Szkoły i zakłady wychowawcze.

	Kor.
C. k. państwowa szkoła przemysłowa WP. Dr. Ernest Bandrowski	37'73
Szkoła I Koła T. S. L. w Maryańskich Górach na Morawach	33'54
Szkoła wydz. męska im. św. Jana Kantego WP. J. Maciołowski	20'—
„ „ „ „ Floryana — WP. J. Parczyński	15'12
„ „ „ „ T. Kościuszki — WP. Julia Grynfelttówna	11'56
„ „ „ „ Cesarza Franc. Józefa — WP. H. Wacłęga	9'76
Szkoła I Koła T. S. L. w Radwanicach na Śląsku	9'10
„ „ „ „ Czackiego — WP. R. Markiewiczówna	8'37
„ „ „ „ Barbary — WP. W. Chrzanowski	8'32
„ „ „ „ Kr. Wł. Jagiełły — WP. L. Peszkowski	7'84
Miejska szkoła gospodarstwa domowego	6'79
Szkoła posp. im. św. Mikołaja — WP. K. Drozdowski	5'60
Akademia handlowa — WP. J. Kannenberg	4'05
Szkoła wydz. żeńska im. św. Anny — WP. K. Horackówna	4'04
„ „ „ „ Mickiewicza — WP. L. Owczarkiewicz	3'56
„ „ „ „ Długosza — WP. Baudówna	3'38
„ „ „ „ Dra Dietla — WP. M. Rudnicki	3'24
„ „ „ „ IV-klasowa żeńska im. św. Kingi — WP. L. Wochowa	3'22
„ „ „ „ wydz. męska im. Kazimierza Wielkiego — WP. S. Spitzer	3'—
„ „ „ „ posp. męska im. św. Szczepana — WP. Mondalski	3'—
„ „ „ „ „ Wojciecha — WP. T. Woźny	2'66
„ „ „ „ „ żeńska „ Klementyny Tańskiej — WP. R. Frenklowa	2'25
Prywatne liceum żeńskie — WP. Heleny Kaplińskiej	2'17
„ „ „ „ Seminarium żeńskie im. Preisendanza	2'07
Szkoła posp. męska im. Jachowicza — WP. M. Mildner	2'—
„ „ „ „ wydz. męska im. J. Kochanowskiego — WP. J. Szulz	1'60
„ „ „ „ „ żeńska „ Konarskiego — WP. J. Pogonowska	1'60
Gimnazjum V — WP. Winkowski	1'—
Szkoła posp. żeńska im. Piramowicza — WP. W. Kopcińska	1'—
Razem kor.	217'60

Instytucje bankowe, zakłady przemysłowe i inne instytucje publiczne.

	Kor.
Kinoteatr T. S. L. — przy kasie	74'13
Kancelarya szpitala św. Łazarza — WP. F. Gorczyca	42'37
Kinoteatr T. S. L. — Kancelarya	35'92
Filia Banku Krajowego — WP. Kotowicz	31'69
C. k. Sąd pow. cywilny Oddział — WP. Dr. Szymczykiewicz	26'73
Towarzystwo demokratyczne	15'96
Kraj. Instytut popierania rękodzieł i przemysłu — WP. Inż. Tor.	14'12
Cech rzeźników i masarzy	12'94
Kancelarya kraj. Instytutu popierania rękodzieł i przemysłu	11'89
Filia Ligi Pomocy przemysłowej	11'69
Do przeniesienia	277'44

	Kor.
Z przeniesienia . . .	277'44
Kasa Teatru miejskiego --- WP. F. Berwaldowa	6'83
„Dom Zdrowia“ ul Siemiradzkiego L. 1	6'22
Akcyjny Bank związkowy	5'95
Administracja „Nowej Reformy“	5'73
C. k. Instruktor dla stow. przemysłowych — WP. W. Ostrowski	4'44
Powiatowa Kasa Oszczędności	3'84
Izba handlowa — Biuro Dra Beresa	3'68
Kino „Wanda“	3'38
August Raczyński — Dom bankowy	2'84
I. Koło T. S. L. kancelarya	2'52
C. k. Zakład rolniczy doświadczalny Uniwersytetu Jagiell.	2'34
Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych	1'91
Spółka fakturowa — Tow. zar. z ogr. poręką	1'53
Kino „Corso“	1'34
Tow. Wzaj. Ubezp. Likwidatura działu ubezp. na życie	1'32
Tow. kredytowe rękodzielników i przemysłowców	1'18
Kasa Oszczędności miasta Krakowa	1'10
C. k. Administracja podatków — WP. Dr. Władysław Arzt	1'—
Razem kor.	334'60

Restauracje, kawiarnie, cukiernie i handle.

	Kor.
Satalecki W. — fabryka wyrobów masarskich	115'27
Noworolski — Cukiernia	21'68
Wenzl J. — handel delikatesów	16'06
Lubelski Wład. i Król Józef — handel towarów korzennych	13'84
Frass Antoni — handel towarów korzennych	13'30
Bufet Teatru świetlnego „Uciecha“	12'—
Hawelka Antoni — restauracya	11'56
Pułczyński Józef — handel delikatesów	8'46
Zakopane — Hotel pod Morskiem Okiem — WP. Dzikiewicz	8'42
Hajto Władysław — restauracya	6'32
Niepielska Magdalena — kawiarnia	6'—
Wołkowski Władysław — bufet	5'93
Kuczmierzcyk Józef — handel delikatesów	5'84
Wojciechowski Władysław — jubiler	5'21
Hanusz Michał — handel towarów kolonialnych	5'05
Klemensiewiczowa J. — droguerya, Karmelicka 14	5'—
Hildowa Amalia — handel towarów kolonialnych. Karmelicka 17	4'—
Bański Fryderyk — kawiarnia „Secesya“	3'94
Goryczko Alfred — fryzjer	3'80
Bloniarz Jan — handel artykułów spożywczych	3'20
Niesiołowski Kazimierz — handel towarów bławatnych	3'10
Katolicka Spółka spożywcza — Mały Rynek l. 4.	3'—
Strzecha Spółka Kaliwoda, droguerya pod Kometą, ul. Lubicz	2'43
Michalik Jan — Cukiernia Lwowska	2'42
Olszowski Wojciech — handel delikatesów	2'37
Misko Władysław — magazyn krawiecki	2'30
Dowgiałło Władysław — zegarmistrz	2'25
Cukiernia Grand Hotel	2'20
Mleczarnia postępową — M. Chmura	2'—
Lukasik M. — sklep z mięsem	1'79

Do przeniesienia . . . 298'74

	Kor.
Z przeniesienia . . .	298'74
Orzechowski Fr. i Bojarski St. — restauracya Hotelu Saskiego . .	1'60
Filipkiewicz Ludwik — krawiec	1'56
Smolik Stanisław — skład artykułów spożywczych	1'51
Grodzki Feliks — handel skór	1'27
Korzeniowski Ludwik — skład perfumeryi	1'20
Mleczarnia higieniczna — Juliusz Streit	1'15
J. F. Fischer — handel papieru i galanteryi	1'05
Biuro dzienników Maryi Ziemiańskiej	1'—
Herliczka Rudolf — fabryka tutek	1'—
Mleczarnia miejska — ul. Szpitalna L. 21.	1'—
Mleczarnia „Zdrowie“	1'—
Suski Maryan — handel delikatesów	1'—
Tepli Jan i Ska „Old England“	1'—
Razem kor.	314'08

Osoby prywatne.

	Kor.
Dr. Lach Stanisław — adwokat	96'—
Dr. Ostrowski Kazimierz — adwokat	34'78
Strumiński Józef — Witkowice	29 06
Dr. Góra Stefan	12'—
Dr. Stopeczański J.	10'75
Dr. Wiktor i Roman Bogdani — adwokaci	8'26
P. Holewa — Stacya kolei Bierzanów	6'73
Dr. Maciąg Adam — Karlsbad	6'—
Różni ze zwróconych skarbonek	3'39
Haraschin Karol	3'20
Bilikiewicz Bolesław	1 43
Piotrowski Tadeusz	1'17
Dr. Lewandowski Karol adwokat	1'04
Razem kor.	213'81

Z opłat za użycie telefonu.

	Kor.
Bisanz Jan — kawiarnia ul. Dunajewskiego	66'95
Kawiarnia „Esplanade“	58'62
Oświęcimski T. — Apteka „pod złotym słońcem“	44'10
W. Woźniak — kawiarnia teatralna	34'84
Paschalski W. Elektr. fabryka tutek — Krowoderska 21	25'47
Jan Liśniński — Hotel francuski	22'42
„Lilia“ — pralnia bielizny — ul. Długa 19	19'20
Szczawiński J. — cukiernia ul. Długa 10	15'01
F. Sauer — kawiarnia letnia	14'43
Grand Hotel (telefon u portjera)	10'41
Miejska szkoła gospodarstwa domowego	9'24
Elektrownia miejska (telefon u portjera)	8'05
„Au Printemps“ sklep świeżych kwiatów, ul. Szewska 7	7'30
Bartoszewski K. — handel delikatesów, ul. Floryańska 49	7'—
S. A. Krzyżanowski — księgarnia, Rynek Linia A-B	5'60
K. Michalska, sklep świeżych kwiatów	5 28
Hotel krakowski	5'01
Do przeniesienia . . .	358'93

	Kor.
Z przeniesienia . . .	358'93
Dom Zdrowia, ul. Siemiradzkiego 1. parter	5'—
Grabowski Leon, magazyn krawiecki, Szpitalna 34	4'69
F. Sauer, kawiarnia, ul. Szczepańska L. 1	4'69
Olszowski W. handel delikatesów — Mikołajska 2	3'82
E. i Dr. Koziński, drukarnia	3'38
Czarnek W. — handel delikatesów, ul. Długa 15	3'16
K. Markus (właśc. Fir. W. Bieniarz) Zakł. inst. wod. Szpitalna 17	3'12
Towarzystwo zaliczkowe, ul. Straszewskiego L. 28	2'34
Przedsiębiorstwo budowl. żelbetowych — Uderski i Ska ulica Se- bastjana L. 8	2'13
Link Jan — Drogueria — ul. Sławkowska 1	2'—
Dr. R. Sulimir — adwokat, ul. Wiślna L. 5	1'86
Lazar L. Główny skład piwa żywieckiego, ul. św. Anny L. 3	1'60
Kino „Nowości“ — ul. Starowiślna	1'30
Firma „Aksman“ — ul. Szewska L. 22	1'14
St. Burzyński — fabryka stolarska, ul. Długa L. 48,	1'—
T. Jabłoński i Sp. — Zakład reprodukcji fotogr., ul. Franciszkańska	1'—
Klub c. k. Urzędników poczty i telegrafu	1'—
Razem kor.	402'16

Zestawienie.

	Kor.
Magistrat stoł. król. miasta Krakowa	417'37
Dyrekcja c. k. kolei państwowych	18'73
C. k. Urząd poczt i telegrafów	39'25
Szkoły i zakłady wychowawcze	217'60
Instytucje bankowe, zakłady przemysłowe i inne instytucje pu- bliczne	334'60
Restauracje, kawiarnie, cukiernie i handle	314'08
Osoby prywatne	213'81
Z opłat za użycie telefonu	402'16
Razem kor.	1957'60

WYKAZ L. 10.

Kupony rabatowe.

	Kupony	Gotówka	Razem
	Kor.	Kor.	Kor.
Reim i Sp.	27'99	—'99	28'85
Froncz Anastazy	20'50	—'—	20'50
Sikorska Helena	12'76	1'94	14'70
Halski Ludwik	9'45	2'35	11'80
Michalik Jan	9'53	—'—	9'53
Wołkowski Karol	2'96	3'73	6'69
Fischer Jan	5'09	—'72	5'81
Dutkiewicz Marcelli	2'99	—'92	3'91
Sporn i Sp.	3'56	—'20	3'76
Lewicki Karol	2'76	—'29	3'05
Grafczyński Alfons	2'—	—'09	2'09
Link	1'50	—'50	2'—
Nawrocki Wiktor	1'90	—'—	1'90
Razem	104'72	11'60	116'32

Bloki kupieckie.

	Kor.
Restauracya Hotelu Pollera — WP. Mrozowski	420—
Cukiernia Noworolskiego	264—
Kawiarnia „Esplanada“	36—
Kawiarnia Teatralna	10 80
Koło T. S. L. w Pilźnie	10 40
„ „ „ „ w Brzeżynie	5 60
Kawiarnia Säuera	3 60
Razem kor.	750 40

SPIS CZŁONKÓW.

Członkowie założyciele.

(Z wkładką jednorazową 200 koron).

1 Beringer Wandalin	Kolbe Wacław
Chronowski Eustachy	Dr. Kwaśnicki August
Górnisiewicz Antoni	Dr. Łazarski Józef
Klemensiewicz Edmund	

Członkowie dożywotni.

(Z wkładką jednorazową 40 koron).

Dr. Bandrowski Ernest	Dr. Koy Michał
Dr. Doboszyński Adam	Dr. Rostański Józef
10 Dr. Gniewosz Karol	Peroś Jan
Jawornicki Józef	Dr. Sokołowski August

Członkowie wspierający.

(Z wkładką roczną 12 koron).

Dr. Abeles Wilhelm	Bielak Antoni
Adelman Aleksander	Bieleński Edward
Ader Michał	40 Dr. Bielecki Adam
Anczyc Wacław	Bieliński Stanisław
20 Anis Adolf	Bieniasz Władysław
Dr. Armhaus Adolf	Bilewski Władysław
Armółowicz Jan	Bilikiewicz Bolesław
Arzt Władysław	Bisanz Jan
Attesländer Maksymilian	Biskupski Bolesław
Dr. Bader Maksymilian	Blumenthal Emil
Bałucki Stanisław	Boczarski Franciszek
Barabasz Wiktor	Dr. Bogdani Roman
Baranowski Władysław	50 Dr. Bogdani Wiktor
Bartl Stanisław	Bogucki Baltazar
30 Batko Stanisław	Bochenek Bronisław
Bazes Gustaw	Bohdanowicz Tadeusz
Dr. Bednarski Tadeusz	Böhm Seweryn
Beldowski Władysław	Bojarski Piotr
Bendarski Zygmunt	Dr. Boland Arnold
Dr. Benis Artur	Broszkiewicz Bolesław
Dr. Beres Rudolf	Dr. Brudzewski Karol
Białik Józef	Brzeziński Kazimierz

60	Bujas Tomasz		Gole Jakób
	Burtan Stanisław		Gonet Franciszek
	Burzyński Stanisław	120	Gonetowa Leokadya
	Burzyński Jan		Górecki Konrad
	Butrymowicz Tadeusz		Górecki Józef
	Byczkowski Roman		Dr. Góra Stefan
	Cekiera Piotr		Górka Stefan
	Dr. Chlebek Antoni		Górski Gabryel
	Chmielewski Józef		Gorzecki Edmund
	Chmurski Anastazy		Dr. Goyski Maryan
70	Chowaniec Franciszek		Grabowski Gabryel
	Chronowski Eustachy		Grabowski Julian
	Dr. Chrzaszczewski Tadeusz	130	Groelle Adam
	Ciesielski Roman		Groelle Emil
	Cisowski Bogusław		Grosser Artur
	Dr. Cybulski Tadeusz		Grünwald Roman
	Czarnek Władysław		Dr. Gryziecki Mikołaj
	Dr. Dawidowski Karol		Grzanowski Tadeusz
	Dąbrowski Maryan		Hajto Władysław
	Dąbrowski Mieczysław		Halski Ludwik
80	Dobrzański Julian		Harajewicz Tadeusz
	Dr. Drochocki Maksymilian		Haraschin Karol
	Drochocki Mieczysław	140	Hendel Zygmunt
	Dropiowski Mieczysław		Herliczka Rudolf
	Drozdowski Stanisław		Hertz Wilhelm
	Dubeltowicz Henryk		Hlavaček Józef
	Dutczyński Kazimierz		Hoeschel Franciszek
	Dutkiewicz Marcelli		Hollinger Władysław
	Dr. Dziurzyński Tadeusz		Dr. Hołyński Jan
	Dr. Ehrenpreis Arnold		Homolacs Karol
90	Dr. Ehrenpreis Zygmunt		Hordyński Tadeusz
	Epstein Tadeusz		Hroboni Kazimierz
	Fabijański Stanisław	150	Dr. Hubischta Alfred
	Fabryka produktów chemicznych		Inlaender Henryk
	Fałat Julian		Josephsthal Artur
	Federowicz Jan Kanty		Jachimowicz Edward
	Filippi Tadeusz		Jachymiak Ludwik
	Filipowski Józef		Dr. Jakubowski Faustyn
	Dr. Fink Wilhelm		Jarra Marcin
	Dr. Fischer Edmund		Dr. Jaroszewicz Kazimierz
100	Flisowski Stanisław		Jastrzębski Ferdynand
	Foremny Gawel		Jaugustyn Maryan
	Franczek Ludwik	160	Dr. Jaugustyn Stanisław
	Fränkel Henryk		Jawornicki Józef
	Franzman Tadeusz		Dr. Josefert Bruno
	Dr. Frączkiewicz Jan		Judkiewicz Jakób
	Freudensohn Leonard		Jurski Bolesław
	Dr. Frühling Rudolf		Kaczmarek Władysław
	Dr. Fussmann Józef		Kaczorowski Adam
	Gajczak Kazimierz		Dr. Kaden Gustaw
110	Dr. Gargas Zygmunt		Kallaur Stefania
	Gątkowska Maryla		Kaniewski Juliusz
	Gawłów Ignacy	170	Kannenberga Józef
	Dr. Gertler Julian		Dr. Karłowski Stanisław
	Gerżabek Janusz		Kirchmayer Adam
	Ginowa Zdzisława		Kirchmayer Kazimierz
	Dr. Glückstein Marcin		Dr. Kirchmayer Stefan
	Głodkiewicz Władysław		Kirschner Józef

- Kirschner Łazarz
Kisielewski Gustaw
Klemensiewicz Edmund
Kłęczek Andrzej
180 Knapieński Juliusz
Knapieński Ludwik
Kobyłański Ludwik
Dr. Komorowski Bolesław
Konopiński Michał
Kopernicki Stanisław
Kopiasz Karol
Kopystyński Jan
Korbel Stanisław
Dr. Korolewicz Bolesław
190 Kostecki Edward
Kostecki Franciszek
Kotiers Wilhelm
Kotowicz Teodor
Kowalski Ludwik
Dr. Koy Michał
Kozłowski Franciszek
Kozłowska Marya
Kozłowski Piotr
Kramarski Alfred
200 Kranikowski Karol
Krauss Eugeniusz
Kretschmer Józef
Krieger Amalia
Kritzler Henryk
Dr. Kroebł Adam
Król Piotr
Krzaczyński Stanisław
Dr. Krzemecki Andrzej
Krzepowski Waław
210 Krzesz-Męcina Józef
Dr. Krzetuski Karol
Dr. Krzyształowicz Wincenty
Krzyżanowski Jan
Krzyżanowski Kazimierz
Krzyżanowski Maryan
Kulesza Józef
Dr. Kuntze Edward
Dr. Kupeczyński Tadeusz
Kurkiewicz Julian
220 Kurnikowski Teofil
Kwaśniewski Mieczysław
Kwiatkowski Jan
Kwiciński Józef
Dr. Kwieciński Tadeusz
Dr. Lach Stanisław
Lachner Fryderyk
Dr. Landau Ignacy
Landes Michał
Dr. Lang Maryan
230 Lang Maryan
Lazar Ludwik
Leiman Michał
Lenart Bonawentura
Dr. Leo Juliusz
Dr. Lewandowski Karol
Lewajówna Jadwiga
Liban Jan
Libman i Machauf
Dr. Lieberman Stanisław
240 Link Jan
Lipiński Lucyan
Dr. Lisowski Zygmunt
Loebenstajn Maurycy
Lombardo Jan
Lorenz Józef
Lyssy Jan
Łatomski Teodor
Dr. Łazarski Stanisław
Łojek Szczepan
250 Łopuszański Tadeusz
Łuczko Roman
Łuczyński Jan
Machauf Józef
Macharski Franciszek
Dr. Macharski Leopold
Maciesza Adolf
Dr. Macieszyna-Jeleńska Sabina
Mączyński Franciszek
Dr. Magiera Jan
260 Magońska Klara
Dr. Majewicz Edmund
Makarewicz Julian
Malczewski Jacek
Marczyński Roman
Markus Karol
Marszałek Jan
Martin Franciszek
Masłowski Teofil
Matuszewski Henryk
270 Dr. Maurizio Gustaw
Maurizio Jan
Mehl Samuel
Dr. Meisels Adolf
Mendelsburg Zygmunt
Dr. Merz Ludwik
Mianowski Henryk
Miączyński Paweł
Michalik Jan
Michalska Karolina
280 Ks. Michejda Karol
Migdziński Franciszek
Mikucki Ksawery
Morawiecki Michał
Moskwa Henryk
Dr. Muczkowski Józef
Mussil Leopold
Müller Józef
Nawrocki Maryan
Dr. Nieć Władysław
290 Nięsiółowski Kazimierz
Dr. Nitsch Eugeniusz

- Nitsch Leonard
 Nosowicz Andrzej
 Dr. Nowak Włodzimierz
 Dr. Nowicki Jan
 Noworolski Jan
 Nycz Stanisław
 Odrzywolski Sławomir
 Odrzywolski Zbigniew
 300 Dr. Olszewski Augustyn
 Olszewski Stanisław
 Olszowski Wojciech
 Orczykowski Jan
 Orłowski Jan
 Ossowska Helena
 Ostrowski Jan
 Ostrowski Witold
 Dr. Ostrowski Kazimierz
 Dr. Osuchowski Hieronim
 310 Oświęcimski Tadeusz
 Dr. Oświęcimski Szczęśny
 Ottmann Włodzimierz
 Dr. Pagaczewski Julian
 Pakies Józef
 Paschalski Władysław
 Passakas Mieczysław
 Pawlik Wacław
 Dr. Peiper Julian
 Pelz Jan
 320 Pelczarski Władysław
 Peroś Jan
 Petelenz Ignacy
 Peterseim Rudolf
 Piasecki Adam
 Piasecki Władysław
 Piątkowski Leon
 Ks. Piechnik Józef
 Piechnik Edmund
 Pieniążek Odrowąż Jan
 330 Pjerożyński Oktawian
 Pileski Stanisław
 Piotrowski Tadeusz
 Dr. Pischinger Ernest
 Piwocki Jerzy
 Popkowski Tadeusz
 Popper Rudolf
 Porębski August
 Potuczek Wacław
 Dr. Prażmowski Adam
 340 Procajłowicz Antoni
 Procner Antoni
 Przyński Jan
 Rączkowski Józef
 Reim i Ska
 Dr. Reiner Ryszard
 Ripper Hugo
 Ripper Aleksander
 Riss Juiusz
 Ritterman Aleksander
 350 Ritterman Jaochim
 Rogalski Tadeusz
 Rolle Karol
 Romanowski Artur
 Romański Wiktor
 Ronka Eugeniusz
 Dr. Rosenblatt Emanuel
 Rożecki Stefan
 Roźnowski Jerzy
 Różycki Andrzej
 360 Dr. Rutkowski Maksymilian
 Dr. Rydel Adam
 Dr. Rydel Lucyan
 Rydel Stefan
 Rykała Karol
 Rząca Tadeusz
 Rzewuski Lesław
 Sabuda Karol
 Salawa Józef
 Satalecki Wincenty, firma
 370 Satalecka Nella
 Sauer Eranciszek
 Sawiński Wincenty
 Schiller Leon
 Dr. Schmidt Emil
 Schmidt Teodor
 Schneider Edward
 Dr. Schneider Ludwik
 Dr. Schoengut Stefan
 Schulz Józef
 380 Sędzimir Mieczysław
 Dr. Seeliger Karol
 Seeliger Aleksander
 Seidenfrau Henoch
 Dr. Seidl Wilhelm
 Seifert Mieczysław
 Sembrat Franciszek
 Sereżyński M. Wiktor
 Serwacki Antoni
 Sichel Jakób
 390 Siedlecki Tadeusz
 Siemek Zygmunt
 Siermontowski Józef
 Sikora Wincenty
 Silber Bernard
 Ks. Siuda Antoni
 Siwicki Kazimierz
 Siwiński Mieczysław
 Skalski Witold
 Składziej Wincenty
 400 Skórczewski Adolf
 Skórczewski Władysław
 Skracha Aleksander
 Skrochowski Kazimierz
 Skrzyński Stefan
 Sławiński Karol
 Smereczyński Stanisław
 Śmiałowski Eustachy

- Śmiechowski Czesław
 Śmiechowski Wojciech
 410 Soja Franciszek
 Dr. Solański Stanisław
 Spalek Karol
 Sperling Józef
 Dr. Spitzer Stanisław
 Stach Karol
 Stachowski Stanisław
 Stadtmüller Karol
 Dr. Staniszewski Walenty
 Stankiewicz Otillo Mogiła
 420 Dr. Stankiewicz Wiktor
 Starek Stefan
 Dr. Starzewski Tadeusz
 Starzewski Rudolf
 Dr. Starzewski Jan
 Dr. Stawowczyk Władysław
 Dr. Steczkowski Władysław
 Steinberg Joachim
 Stephan Franciszek
 Stolarczyk Bolesław
 430 Dr. Stolfi Emil
 Straszewski Kazimierz
 Strzałka Michał
 Dr. Stuhr Oskar
 Sulikowski Stanisław
 Sulikowski Zygmunt
 Sulikowski Karol
 Surwiłło Zygmunt
 Świerzyński Stanisław
 Świetlik Stanisław
 440 Świtalski Adam
 Sykutowski Leon
 Szancer Józef
 Szarski Adam
 Dr. Szarski Henryk
 Szatkowski Henryk
 „Szatnia“ Ska z ogr. poręką
 Szczepański Ludwik
 Szempliński Stefan
 Szufa Ludwik
 450 Szybalski Mieczysław
 Szyjewski Andrzej
 Ks. Dr. Szymeczko Jan Kanty
 Szymkiewicz Stefan
 Dr. Szymusik Stanisław
 Dr. Tarłowski Wincenty
 Tatarczuch Stanisław
 Dr. Tchórzniński Konstanty
 Dr. Teichman Aleksander
 Till Stanisław
 460 Tislowitz Fryderyk
 Tomaszewski Julian
 Tomaszewski Władysław
 Tor Eugeniusz
 Traciłowski Jan
 Dr. Truskołaski Ernest
 Truszkowski Witold
 Dr. Twaróg Feliks
 Uderski Edward
 Ulkowski Franciszek
 470 „Union“ Gal. Tow. elektr.
 Uranowicz Franciszek
 Unslicht Eugeniusz
 Uznański Karol
 Wachtel Bernard
 Wachtel Maurycy
 Dr. Wajda Franciszek
 Wajda Wincenty
 Walas Józef
 Walczak Mieczysław
 480 Walter Marian
 „Wanda“ Kino
 Dr. Wasung Władysław
 Weber Jan
 Wędrychowski Bolesław
 Wędrychowski Gabryel
 Dr. Weiner Stanisław
 Wekluk Emil
 Wentzl Jan
 Wesely Franciszek
 490 Widlanka Stanisława
 Wielgus Piotr
 Wierzejski Bolesław
 Wilczyński Józef
 Wiczyński Jan
 „Witkowski i Kordas“
 Wójcicki Adam
 Wójcikiewicz Stanisław
 Wojnowska Anna
 Wojtarowicz Antoni
 500 Wolfram Gustaw
 Woliński Władysław
 Wolny Jan
 Wołkowski Karol
 Wołowski Józef
 Woźniak Józef
 Woźniakowski Marian
 Wroniewski Tadeusz
 Wykowski Ludwik
 Dr. Wyżykowska Zofia
 510 „Zajączek i Lankosz“
 Zajączkowski Władysław
 Dr. Zakrzewski Tadeusz
 Zarzycki Jan
 Dr. Zarzycki Edward
 Zathey Hugo
 Dr. Zawadzki Marcelli
 Zawiejski Jan
 Zawiliński Roman
 Dr. Zawojski Rajmund
 520 Zdanowicz Zdzisław
 Zimler Jan
 Zieleniewski Edmund
 Zieliński Kazimierz

Żeleński Stanisław G.
Żłobicki Władysław

Dr. Żuławski Karol
Żuławski Józef

Członkowie zwyczajni.

Dr. Ackerman Adam	Bocheński Władysław
Dr. Ader Leon	580 Bodyńska Marya
530 Adwentowicz Karol	Bodyński Stanisław
Alber Jan	Bogusiński Aleksander
Alberti Stanisław I.	Bojarski Władysław
Alberti Stanisław II.	Bojarski Wincenty
Dr. Anczyz Stanisław	Bończa Leonard
Armatowicz Bolesław	Boroński Jerzy
Armatowicz Feliks	Ks. Borowiczka Maryan
Aszkenazy Józef	Borsa Józef
Ks. Babraj Jan	Brabec Antoni
Babski Stanisław	590 Dr. Braun Stanisław
540 Bachórz Mieczysław	Dr. Breiter Emil
Bajda Andrzej	Brokowski Maryan
Bandet Joachim	Bromowicz Wiktor
Bandrowski Franciszek	Broniowski Teofil
Bandrowski Stanisław	Broś Józef
Baran Władysław	Broż Leopold
Baranowa Władysława	Buczkowski Adolf
Bartel Maryan	Budek Jan
Bartmański Kazimierz	Bukowski Jan
Bartoszewicz Kazimierz	600 Burnatowicz Stanisław
550 Barysz Roman	Bursztyn Emil
Bauman Bolesław	Byczkowski Stanisław
Baumgarten Juliusz	Byrski Wincenty
Beck Gabryela	Dr. Caro Leopold
Becker Bolesław	Cesarczyk Ludwik
Bednarska Róża	Charłampowicz Roman
Berger Michał	Chelmecki Józef
Bernacki Stefan	Dr. Chilewski Maksymilian
Berski Paweł	Chlipalski Jan
Bernadzikiewicz Józef	610 Chmielarczyk Edward
560 Białkowski Mieczysław	Chmura Maksymilian
Bicz Ludwik	Chowaniec Kazimierz
Biechońska Helena	Chudzikiewicz Józef
Bieder Bernard	Ciechanowska Wiktorya
Biegański Wiktor	Cieplik Józef
Bielenin Michał	Cieślik Franciszek
Bieniaszewski Adam	Ciężobka Jan
Dr. Biesiadecki Stanisław	Ciośniński Stanisław
Birtus Stanisław	Ćwierniewicz Maryan
Bismer Henryk	620 Cyfrowicz Karol
570 Bizański Władysław	Cygnarowicz Zygmunt
Bizub Józef	Czaplicki Karol
Błażowski Onufry	Czaplicki Stefan
Błoniarz Jan	Czapliński Edward
Bober Jakób	Czaplińska Zofia
Bober Wojciech	Czartoryska Helena
Bobkowski Aleksander	Czerwiński Arpad
Bobrowski Albin	Dr. Czyszczan Kazimierz
Bocheńska Antonina	Czyżowska Sydonia

- 630 Czyżowski Roman
Dach Włodzimierz
Dr. Dadlez Wilhelm
Dr. Danielak Michał
Daszyński Władysław
Dawidowicz Teodor
Dębicki Klaudyusz
Dębicki Stanisław
Dębski Franciszek
Demiński Jan
640 Demiński Szczesny
Dewille Jan
Długoszewski Stanisław
Dłużński Wacław
Dobrzański Władysław
Dobrzański Rudolf
Dobrzęcki Marian
Dr. Doerman Antoni
Doerman Marian
Dolińska Ludmiła
650 Domański Bogusław
Domosławski Mieczysław
Dorawski Józef
Dorula Władysław
Dowgiałło Władysław
Dreziński Jan
Dr. Drobner Bolesław
Dr. Drozdowski Edward
Drozdowski Jan
Drozdowski Karol
660 Drozdowski Stanisław
Drzymuchowski Władysław
Dudziak Kajetan
Dunikowski Jan
Dusza Jan
Dziedzic Jan
Dziedzic Aleksander
Dziewoński Władysław
Ebert Fryderyk
Eliasz Józef
670 Eminowicz Stanisław
Erychleb Wacław.
Faden Leopold
Faran Jakób
Fecko Józef
Feyrich Józef
Filipkiewicz Ludwik
Fiolek Jakób
Fischer Jan
Fischer Jan Władysław
680 Dr. Fischler Adolf
Fiszer Jan
Dr. Flis Kazimierz
Flisarski Jan
Fränkel Leon
Frank Wilhelm
Frass Antoni
Frey Józef
Friedberg Juliusz
Friedlein Stefan
690 Friedlein Józef
Friedrich Edward
Frist Henryk
Frommer Leon
Froncz Anastazy
Frydrych Maciej
Funk Stefania
Fuzakowski Jerzy
Gablenz Wiktor
Gabryś Adam
700 Gabrysiówna Zofia
Gadomski Mikołaj
Gajdeczko Kazimierz
Gans Adolf
Gąsiorowski Andrzej
Dr. Gawenda Tomasz
Gawor Wawrzyniec
Gembarzewski Stefan Henryk
Geppert Józefa Serafina
Gettlich Antoni
710 Gibaszewski Władysław
Gigoń Wojciech
Ginzel Józef
Gliniecki Bolesław
Dr. Glückstein Marcin
Gładysz Paweł
Głogowiecki Józef
Głowacki Józef
Głowski Franciszek
Głuszyńska Anna
720 Głuszyński Wojciech
Godzicki Jan
Goldfarbówna Bela
Göllner Rudolf
Dr. Gólski Stanisław
Gołab Marcin
Ks. Gołba Franciszek
Gorczyca Franciszek
Górka Jan
Ks. Górkiewicz Adam
730 Górny Antoni
Goryczko Alfred
Gorzkowski Tadeusz
Grabiecka Marya
Grabiecki Leopold
Grabowska Julia
Grabowski Lucyan
Grabowski Tadeusz
Grabowski Władysław
Graca Adolf
740 Grodecki Zdzisław
Grodyński Tadeusz
Gronuś Michał
Dr. Gross Adolf
Grottger Jarosław
Grzanowski Józef

- Grzybała Stanisław
Dr. Grzybowski Grzegorz
Grzybowski Wojciech
Grzywa Piotr
- 750 Gumpłowicz Henryk
Gułkowski Roman
Gułkowski Stanisław
Gutman Łucya
Guzikowski Andrzej
Habel Józef
Hajdukiewicz Marian
Hałatkiewicz Jan
Hałuniewicz Ludwik
Hand Rudolf
- 760 Hanke Józef
Hankiewicz Zofia
Hankiewicz Marya
Haraschin Józef
Haraschinowa Karolowa
Häusler Gustaw
Herget Stanisław
Herzberg Edward
Hechter Karol
Hezko Jan
- 770 Hegemayer Stanisław
Heinrich Antoni
Helebrandt Hugo
Helm Emil
Himmelblau Fabian
Hofmann Ferdynand
Hohenauer Henryk
Hordyński Stanisław
Horodyński Jan
Horowski Józef
- 780 Dr. Hrebenda Władysław
Igieliński Antoni
Igliński Stefan
Illasiewicz Marian
Jachniewicz Izidor
Jahoda Robert
Jamrozikówna Marya
Janicki Kazimierz
Janik Piotr
Janiczówna Janina
- 790 Dr. Janiszewski Tomasz
Jankiewicz Stanisław
Jarra Waław
Jarosz Karol
Jarosz Antoni
Jaroszewski Waław
Ks. Jarynkiewicz Teofil
Jarzyna Piotr
Dr. Jasieński Henryk
Jaugustynowa Wanda
- 800 Jazwiecki Dominik
Ks. Jedliński Honorat
Jednowski Marian
Jednowska Zofia
- Jędrzejowski Kazimierz
Ks. Jeż Mateusz
Dr. Juddkiewicz Henryk
Jurasiński Jozafat
Dr. Jurczyński Hieronim
Kaczorowski Tadeusz
- 810 Ks. Kajdas Józef
Kalicki Feliks
Kalinowski Władysław
Kamecki Wawrzyniec
Kamsler Herman
Karcz Aleksander
Karliński Stanisław
Karliński Franciszek
Dr. Karłowski Zenon
Katyńska Marya
- 820 Kawa Wawrzyniec
Kisiel Daniel
Kleinowa Julia
Dr. Kleja Marian
Klemensiewicz Józef
Klemensiewicz Ludwik
Dr. Klimecki Stanisław
Klonecki Józef
Kłębkowska Bronisława
Kłębkowski Kazimierz
- 830 Kłosiński Władysław
Kłusek Stanisław
Kłusek Marian
Knapińska Amalia
Knopp Ernest
Kobzdaj Mieczysław
Kochmański Kazimierz
Koczyński Aleksander
Kohn Ernestyna
Kollendo Władysław
- 840 Komorowska Kamila
Konarski Franciszek
Dr. Kopf Leon
Kopytkiewicz Henryk
Korolewicz Władysław
Korta Walenty
Korzeń Paweł
Korzeniowski Ludwik
Kościński Hieronim
Kościołek Aleksander
- 850 Kosiński Włodzimierz
Kosmowska Ada
Kostecka Jadwiga
Kostecka Anna
Kostka Karol
Kosydarska Kazimiera
Kowalczyk Józef
Kowalewski Jan
Kowalski Franciszek
Kowalski Stanisław
- 860 Kowalski Jan
Koziański Antoni

- Koziański Eugeniusz
Dr. Koziański Kazimierz
Kozioł Józef
Kozłowska Klementyna
Kozłowski Edward
Ks. Kraupa Józef
Kraus Aleksander
Dr. Kraus Alfred
870 Krausówna Stefania
Krawczyk Józef
Krawczyk Stanisław
Krawczyński Marian
Krawetz Helena
Ks. Kroczek Wilhelm
Krókowski Julian
Król Józef
Krug Henryk
Krupińska Helena
880 Ks. Krupiński Jan
Krzanowski Walery
Dr. Krzyszkowski Józef
Krzyszkowski Józef
Krzyżanowski Józef
Krzyżanowski Stanisław
Kućmierczyk Józef
Kucharski Władysław
Kucharska Inka
Kuczyński Franciszek
890 Kuczyński Feliks
Kudliński Ignacy
Kula Wojciech
Ks. Kulig Zygmunt
Kulikowski Mieczysław
Kułakowska Apolonia
Dr. Kumaniecki Kazimierz
Kumer Augustyn
Kurkiewicz Leon
Kurnikowski Ludwik
900 Kusz Ferdynand
Kutrzeba Z.
Kwapniewski Tadeusz
Kwiatkowski Stanisław
Kwinta Tomasz
Lachmayer Józef
Lachowicz Adam
Lamensdorf Stefan
Langrod Alfred
Langrodowa Michalina
910 Langrok Maurycy
Larisch Antoni
Lasak Andrzej
Latacz Władysław
Lauer Franciszek
Dr. Lauer Aleksander
Lauer Edward
de Laveaux Marian
Lazarowa Wanda
Lazarówna Jadwiga
920 Lazarówna Marya
Lebedyński Stanisław
Lemański Józef
Lenk Marian
Leonhardt Stanisław
Lepszy Leonard
Leśniowski Waleryan
Lewicki Władysław
Lewicki Wiktor
Lilienthal Adolf
930 Linhardtowa Wanda
Lisowski Kazimierz
Lisowski Ludwik
Löbenstein Bertold
Loriówna Zofia
Löwbeer Adolf
Dr. Lustgarten Artur
Lustgarten Wilhelm
Łaba Wiktor
Łapiński Sudanil
940 Dr. Łodyński Marian
Łyp Franciszek
Łyp Józef
Dr. Maciąg Adam
Machowska Leopoldyna
Dr. Mączka Tomasz
Magońska Stella
Magońska Dagny
Majewski Tadeusz
Majer Jan
950 Majka Józef
Makomaski Romuald
Mąkoszewski Mieczysław
Dr. Malkiewicz Antoni
Malecki Bolesław
Marcinkiewicz Ignacy
Markiewicz Seweryn
Dr. Maschler Józef
Massar Józef
Mateczny Antoni
960 Matusiński Jacek
Matuszyński Stanisław
Matyja Franciszek
Maurizio Edward
Maywalt Zygmunt
Mazanek Adam
Mazur Mikołaj
Meixnerowa Stanisława
Medveczky Karol
Menasche Ignacy
970 Menšik Alfons
Mester Maksymilian
Metzger Dawid
Miarczyński Ignacy
Miarczyński Wiktor
Miarczyński Włodzimierz
Miciński Władysław
Michalkowa Aleksa

- Michalski Stanisław
Miedniak August
980 Miedniak Zdzisław
Mien Klementyna
Mieszkowski Witold
Miętka Adam
Mikołajski Zygmunt
Dr. Mikulski Antoni
Mikulski Aleksander
Mikulski Stefan
Mildner Mieczysław
Mildner Konstanty
990 Millerowicz Stanisław
Miłaszewska Wanda
Mirkiewicz Antoni
Mirkowski Feliks
Misiński Juliusz
Miszke Marya
Mleczko Teofil
Modzelewska Józefa
Mołodecki Aleksander
Dr. Molicki Antoni
1000 Morawetzówna Marya
Morelowski Ludwik
Mościcki Konrad
Moserówna Ernestyna
Mossoczy Władysław
Motak Jan
Mrazek Mieczysław
Mroczek Jan
Mrozowski Władysław
Mukden Moritz
1010 Müller Paweł
Münnich Henryk
Dr. Münnich Izzydor
Dr. Nadel Maurycy
Nawratil Ryszard
Nennel Henryk
Neuwert Stanisław
Niemezyk Stanisław
Niemiec Stanisław
Niepielski Stanisław
1020 Dr. Nitsch Kazimierz
Niwicki Maryan
Niziński Czesław
Dr. Nizioł Józef
Niżyński Maryan
Nodzeński Jan
Noskowski Witold
Noskowski Zygmunt
Nowacki Janusz
Nowak Jan I.
1030 Nowak Jan II.
Nowak Jakób
Nowak Kasper
Nowak Tadeusz
Nowakowski Zygmunt
Nowicki Aleksander
Nowicki Stanisław
Nowicki Józef
Ks. Nowicki Franciszek
Nowicki Zygmunt
1040 Nycz Michał
Ks. Oburbański Aleksander
Dr. Offmański Mieczysław
Olehowski Kazimierz
Olejak Jakób
Olejak Mieczysław
Olkusznik Wojciech
Olszewski Zygmunt
Opolski Stanisław
Ordyński Ignacy
1050 Orszulski Leonard
Orszulski Roman
Orszulski Teofil
Ostrowski Stanisław
Dr. Pachoński Antoni
Pachoński Henryk
Pająk Jan
Palmirski Aleksander
Dr. Palmirski Władysław
Palusiński Józef
1060 Papeé Franciszka
Parafiński Piotr
Parczyński Józef
Patryn Wojciech
Pauli Karol
Paulisch Zygmunt
Pawlikowski Eugeniusz
Pawlikowski Tadeusz
Pększyc Franciszek
Peszkowska Michalina
1070 Peszkowski Ludwik
Piasecki Józef
Piątkowski Adam
Piechowska Aniela
Pieniążek Wacław
Pierożek Marcelli
Pihor Antoni
Pileska Jadwiga
Pilch Józef
Dr. Piotrowski Władysław
1080 Piotrowski Jan
Piotrowski Mieczysław
Pischingerowa Melania
Planecki Jan
Podgórski Władysław
Podhorodecki Hipolit
Podsadecki Jan
Podworski Maryan
Pogórowski Józef
Pogorzelski Antoni
1090 Polak Franciszek
Pollak Karol
Pollerowa Wanda
Pompa Edward

- Pompianka Elfryda
 Popek Julian
 Popiel Helena
 Popiel Marya
 Porębski Stefan
 Porębski Józef
 1100 Dr. Potrzebowski Karol
 Dr. Poźniak Stanisław
 Poźniak Zdzisław
 Prokesch Władysław
 Puchalski Bolesław
 Rabiński Stanisław
 Rachwał Józef
 Raczyński August
 Radwański Antoni
 Radwański Ludwik
 1110 Radzikowska-Elias Marya
 Rajtar Ludwik
 Ramza Józef
 Rapaport Anna
 Rapaport Ludwik
 Ratzko Jan Kazimierz
 Rebszowa Agnieszka
 Redyk Wiktor
 Reguła Piotr
 Dr. Reiner Leopold
 1120 Dr. Reiner Edmund
 Reinerowa Olga
 Dr. Reinhold J. Henryk
 Dr. Rękiewicz Jan
 Relidzyński Józef
 Rembertowski Franciszek
 Repczyński Maryan
 Repetowski Piotr
 Ripper Wilhelm
 Robak Józef
 1130 Roczmirowski Jakób
 Roja Bolesław
 Romanowski Stanisław
 Dr. Rosen Zygmunt
 Dr. Rosłoński Romuald
 Rothe Antoni
 Rudnicki Maryan
 Rudnicki Stanisław I.
 Rudnicki Stanisław II.
 Russer Franciszek
 1140 Ruskowski Ludwik
 Rygier Edmund
 Rzewuska Augusta
 Rzymkowski Jan
 Sadel Jan
 Sałustowicz Kazimierz
 Sarnecki Zygmunt
 Sarnówna Stefania
 Saski Sylwester
 Dr. Schlank Józef
 1150 Schleichkorn Leon
 Schneider Jan
 Schrottowa Adela
 Ścieżka Stanisław
 Sebald Józef
 Seifert Tadeusz
 Sejmej Wojciech
 Dr. Sembratowicz Józef
 Serednicki Teodor
 Siekierski Jan
 1160 Sikorowa Izabella
 Silberman Jakób
 Skalka Józef
 Skarbiński Eugeniusz
 Skarda Bronisław
 Skarszewski Tadeusz
 Skąpski Zygmunt
 Skaza Ludwik
 Skibka Marcelli
 Dr. Skobel Stanisław
 1170 Skoczówna Stefania
 Skórczewski Stanisław
 Skwarczyński Józef
 Śliwa Dominik
 Śliwiński Bronisław
 Słowikowski Eugeniusz
 Sobczyk Walenty
 Dr. Sobin Dymitr
 Sobolewski Mieczysław
 Soboń Karol
 1180 Sokół Andrzej
 Sokołowski Antoni
 Sokołowski Zygmunt
 Sokulski Justyn
 Solarz Ignacy
 Solecki Leon
 Solski Michał
 Sowa Roman
 Spałeczki Maciej
 Spannbauer Władysław
 1190 Spatzier Wojciech
 Ks. Dr. Spis Stanisław
 Spitzer Salomon
 Sprung Jakób
 Srokowski Konstanty
 Stadnicki Roman
 Stadtmüller Karol
 Stahl Stanisław
 Stano Jan
 Stanecki Stanisław
 1200 Stanisławski Stanisław
 Starek Jan
 Dr. Starzewski Maryan
 Stasicki Tadeusz
 Stecki Wincenty
 Steinauer Izydor
 Steinberg Leon
 Stelczyk Janina
 Stępień Józef
 Dr. Stępowski Maryan

1210	Sternalski Leon		Turowicz Jadwiga
	Stolecki Kazimierz	1270	Tyran Jan
	Stolfa Władysław		Dr. Ujejski Józef
	Strauss Edward		Urbanek Aleksander
	Strenk Antoni		Urbański Mikołaj
	Dr. Strojek Stanisław		Uruski Włodzimierz
	Dr. Studziński Władysław		Vimpeller Roman
	Stupnicki Teofil		Wachtel Jakób
	Suder Michał		Ks. Dr. Wądołny Czesław
	Sulikowska Helena		Wajda Stanisław
1220	Dr. Sulimir Roman		Walter Bolesław (sen.)
	Dr. Surzycki Józef	1280	Walter Bolesław (jun.)
	Dr. Süsser Albert		Walter Henryk
	Święciński Ottmar		Wałaszek Zygmunt
	Święcicki Stanisław		Warski Józef
	Świętek Jan		Wasilewska Helena
	Ks. Świętnicki Jan		Wasilkowska Marya
	Swolkien Romuald		Wąsowicz Bolesław
	Szałapski Maksymilian		Wasung Jan
	Szancerowa Stanisława		Wasungowa Władysławowa
1230	Szantruczek Hieronim		Wątocki Andrzej
	Szarek Bolesław	1290	Wazłówna Marya
	Szczepański Władysław		Weber Elias
	Szczur Jan		Weber Ludwik
	Szczurkowski Cypryan		Weinberger Józef
	Szenker Józef		Weiner Zygmunt Maryan
	Sziffowa Róża		Werc Jan
	Szkocka Irena		Wereszczyński Feliks
	Szkocki Leon		Werner Jerzy
	Szkodziński Jan		Wetulani Franciszek
1240	Szlachtowski Feliks		Wędacz Józef
	Schmidt Henryk	1300	Wiadrowski Leon
	Szpakowski Jan		Wiewiórowska Józefa
	Szuch Jan		Wiewiórowska Teodozja
	Szurek Edward Jan		Winkler Wilhelm
	Dr. Szykowski Maryan		Wiśniewski Adam
	Szymakowski Franciszek		Wiśniewska Wanda
	Szyborski Wacław		Wiśniowski Józef
	Szymusik Jan		Wiszniewski Jakób
	Talarek Wojciech		Wodak Emil
1250	Teleśnicki Kazimierz		Wojciechowski Władysław
	Terakowski Franciszek	1310	Wójcicki Karol Roman
	Teufel Hirsch		Wójcicki Hipolit
	Tilles Emanuel		Wójcik Stanisław
	Tłumak Abraham		Wójcik Karol
	Tokarz Józef		Wojtych Felicjan
	Ks. Tomasik Józef		Wolf Józef
	Tomaszewski Józef		Woliński Leonard
	Tomaszkiewicz Ludwik		Wolski Kazimierz
	Tombiński Mieczysław		Woltyński Franciszek
1260	Tombiński Jan		Wołoszynowski Eugeniusz
	Ks. Tomik Stanisław	1320	Dr. Wozaczyński Józef
	Dr. Torczyński Teofil		Wozaczyńska Leokadya
	Trąbka Antoni		Woźniak Stanisław
	Trębacz Józef		Woźniak Wojciech
	Dr. Treter January		Ks. Woźniczka Ignacy
	Troczyński Romuald		Ks. Wrana Edmund
	Trzywdar Józef		Dr. Wróbel Ignacy
	Turetschek Jadwiga		Wyrobek Antoni

Wyrobek Emil
Wyrobek Stanisław
Wysocki Stanisław
1330 Wywiatkowski Maryan
Zacharski Julian
Zadrazil Kazimierz
Zagórski Jan
Zagórski Klemens
Zajączkowski Władysław
Zajdzikowski Kazimierz
Zaleski August
Zamorski Jan
Zamorski Mateusz
1340 Dr. Zapala Tadeusz
Zapałowicz Władysław
Zarebski Władysław
Zatorski Jan
Zawilińska Rozalia
Zbijewski Zygmunt

Zbijewski Wincenty
Dr. Zeitner Adolf
Dr. Zieleniewski Zygmunt
Zieleniewski Leon
1350 Zieliński Jan
Zieliński Bolesław
Ziemia Stanisław
Zienkowski Jan
Ziobrowski Ignacy
Dr. Zopoth Stanisław
Zopoth Franciszek
Związek krawców
Zych Marcin
Zak Franciszek
1360 Żeglikowski Teofil
Żegliński Jan
Żelechowska Marya
Żuliński Edward
Żychoń Henryk

Zmarli członkowie

I. Koła Towarzystwa Szkoły Ludowej w roku 1913.

Abderman Franciszek
Bandrowski Aleksander
Dr. Bobrowski Ludwik
Czerwiński Jan
Dworzański Jan
Głowański Jan Robert
Grodzicki Józef
Dr. Iskryzki Tadeusz
Kremer Zygmunt
Kopernicki Stanisław
Lenert Franciszek
Matejko Bronisław

Maryański Maryan
Pankiewicz Jan
Pankiewicz Katarzyna
Podlewska Oktawia
Rożnowski Stanisław
Spis Józef
Teleśnicki Władysław
Weidemann r. Weichmann Marya
Wojtyga Jan
Wurm Ignacy
Wydźga Tadeusz

Cześć Ich pamięci!

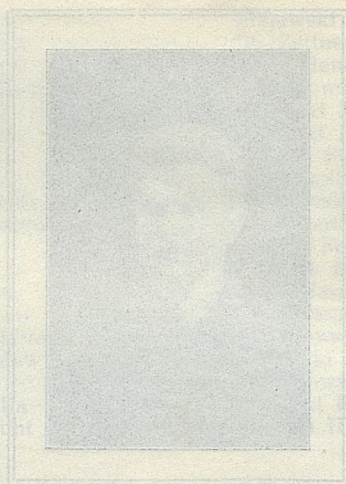

Dotkliwą stratę poniósł Zarząd Koła w roku 1913 przez śmierć ś. p. Dra Tadeusza Iskrzyckiego. Zmarłego łączyły od wczesnej młodości ścisłe węzły z całym Towarzystwem Szkoły ludowej. Jako dorastający młodzieniec współdziałał przy założeniu Towarzystwa Szkoły ludowej; przez jedną kadencję zasiadał w Zarządzie Głównym Towarzystwa.

Wybrany na rok 1910 do Zarządu naszego Koła odtąd już bez przerwy zasiadał w Zarządzie aż do końca swego tak przedwcześnie zgasłego życia. Z gorliwością i młodzieńczym zapałem brał czynny udział w pracach Koła służąc mu pilnie swą wytrawną radą. Szczególniej cenną była wielka wiedza prawnicza Zmarłego w różnych sprawach z tej dziedziny, których coraz więcej powstawało w miarę rozwoju Koła. Z zamiłowaniem pracował też Zmarły w sprawach oświatowych i spis wygłoszonych odczytów niejednokrotnie zawiera Jego nazwisko.

Cześć Jego pamięci!

Zmarli

Dotkliwą stratę poniósł Zarząd Koła w roku 1913 przez śmierć p. Dr. Taborskiego. Zmarłego leczyły od wczesnej młodości choroby z całego Towarzystwa. Był to człowiek, jako dostojny i indywidualnie współdziałał przy założeniu Towarzystwa. Był to człowiek, przez jedną kadencję zasiadał w Zarządzie Głównym Towarzystwa. Wyrzuty na rok 1910 do Zarządu naszego Koła obciążały bez przerwy. Zarząd nasz do końca swego istnienia przedwzruszenie przeżył. Z gorliwością i miłośniczym zapętem brał czynny udział w pracach Koła. Słuchał mu bliżej swą wytrwałą pracę. Zarząd nasz był wielką wiedzą prawniczą. Zmarłego w różnych sprawach z tej dziedziny, których coraz więcej dostawało w miarę rozwoju Koła. Z zapałem pracował też zmarły w sprawach oświatowych i społecznych. Odczytów niejednokrotnie zawierał jego nazwisko. Część jego pamięci!

Adres I. Koła T. S. L. w Krakowie:

Kraków, ulica Jagiellońska L. 11

(parter).

Konto Poczt. Kasy Oszcz. Nr. 125.698.